

№ 24 (286) 28 чэрвень 2002 г.

Наша Ніва

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

Ім не да футболу

Два з паловай гады абмежаваныя свабоды для Міколы Маркевіча, два гады — для Паўла Мажэйкі. Такі прысуд зачытала суддзя Т.Клімава. Кропка ў судовым працэсе супраць журналісту "Пагоні" была паставлена 24 чэрвень. Падсудным дадзеная магчымасць на працягу 10 дзён абскардзіць прысуд у абласным судзе.

Усё адбылося наступным чынам. Прыйблізна а 13.45 міліція пачала запускаць у будынак Лейпніскага раённага суду Горадні публіку, якая прыйшла выслухаць прысуд. На першым паверсе чакаў напагатове АМАП. У судовую залю трапілі пераважна журналісты й дыпляматы. Падчас суду моладзь на вуліцы разгарнула плякат з надпісам "Апраўдаць Маркевіча і Мажэйку!" і выгукала гэты лёзунг. Два афіцэры-міліцыянты доўга рапілі, што ж рабіць. Адзін сказаў другому: "Падыдзі, папярэдзь пра адказнасць, а потым будзем браць". Але хлопцы пасылья папярэджанья згарнулі пікет і зьніклі. Навучаныя.

Дзяржаўны адвінаваўца не хачеў слухаць увесць тэкст прысуду, яму досыць было б, каб суддзя працягала толькі апошнюю частку, якая тычылася непасрэдна пакарааніня. Аднак абарона і адвінаваўчаныя выказаліся за тое, каб пачуць увесць прысуду. Абарона таксама падала хадайніцтва, каб працэдурумаглі здымаваць тэлежурналісты (дарачы, у суд прыбыла і мясцовая каманда сталічнага АТН). Пракурору гэта не спадабалася. Але суддзя дазволіла, каб тэлежурналісты прысутнічалі пры зачытаныні "рэзалюцыі" часткі прысуду. Хоць да здымкаў так і не дайшло.

Т.Клімава сказала, што будзе чытаць тэкст паўтары гадзіны. Але скончыла хвілінай за трыццаць. Ніхто, відаць, не чакаў, што так хутка прагучаль слова аб самім пакарааніні. Зали адреагавала фактычна моўчкі. Калі прагучала выніковая частка прысуду, у руках Паўла Мажэйкі, які ён трymаў за съпінай, трэнснула зламаная асадка. Ціхім голасам суддзя абвяшчае "абмежаваныне свабоды" на два з паловай гады для Маркевіча і на два гады для Мажэйкі і дадае: "Як у народзе кажуць — хімія". Мікола Маркевіч зведліва заўважае: "Дык, значыцца, нахімічылі?". І тут пачуцілі два-тры пасобныя воклічы "Ганьбы!". А вось на вуліцы Маркевіча і Мажэйку дружна віталі цэлая грамада іхных прыхільнікаў. Маркевіч з Мажэйкамі падзякаўалі ім за падтрымку. Людзі скандавалі: "Свабоду!". "Вашая пазыцыя перашкодзіла ўладам прызначыць тое, што яны намесілі", — сказаў Мікола Маркевіч.

Такога жорсткага прысуду ніхто не чакаў. Большасць гарадзенцаў усё ж спадзявалася на здаровы сэнс уладаў. Цяпер уся надзея — на апэляцыйныя суды.

Сяргей Краўкоў, Алесь Бельскі, Горадня

Камэнтары

Жанна Літвіна, старшыня Беларускай асацыяцыі журналістаў: Гэта прысуд, вынесены ўсім журналістам Беларусі, якія хочаць мець уласную думку і выказаць яе, незалежна ад таго, супадае яна зь меркаваныем прэзыдэнцкай адміністрацыі ці не.

Зянон Пазняк: Судзілішча над М.Маркевічам — характэрнае ў цяперашніх Беларусі палітычнай здарэніі. Тут няма юрыйчнага складу злачынства, а прыдуманая вэрсія фальшывая. Але палітычным заказчикам неабходна зьнішчыць перш за ўсё беларускі адрэжэнскі нацыянальна-вызвольны друк і тых журналістаў-беларусаў, якія прафэсійна і ідэёва могуць такі друк ствараць. "Пагоня" ім мазоліла слых ужо сваёй назвай.

Тое, што рэжым прац судовую систэму ўжо зрабіў і робіць далей з Міколам Маркевічам і Паўлам Мажэйкам, — гэта ёсьць палітычнае расправа, рэпрэсіі супраць беларускай нацыянальнай журналісткі і беларускай нацыянальнай інтэлігенцыі. Гэта складовая частка этаццацу беларусаў, якую правадзіць пра-маскоўскі рэжым Лукашэнка.

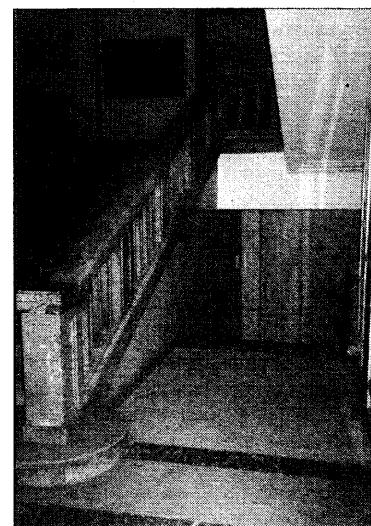
Працяг на старонцы 3.

На гэтых мармуровых плітах пад лесьвічным пралётам гатэлю "Масква" загінуў Янка Купала. Парэнчы, між іншым, не такія ўжо нікія і вузкія, каб цераз іх можна было б, нават і нападлітку, зваліца без дапамогі некага іншага.

Здымак я зрабіў летам 1994 г. А за пару гадоў да гэтага, калі, згодна з законам, міністры яшчэ былі абавязаны адказаць на запыты дэпутатаў Вярхоўнага Савету, з'явіўся я да тагачаснага старшыні КДБ з просьбай дамагчыся ад Лубянкі дакументаў у справе гібелі Купалы. Но я ні верылася, што не вялося съедздава і не аптывалі съедздаў — калі НКВД ня меў адносінаў да здарэння. Калі ж нават падзеньне у пралёце гатэлю было арганізаванае НКВД — і тады нейкія съяды ў самых сакрэтных архівах павінны былі застацца. Но браздзілася ж урэшце вядомай праўдой пра забойства ў Менску Міхоеўла — з імёнамі арганізатораў і выкананцаў.

Хутка старшыня КДБ паведаміў тое самае, што, здаецца, адказаў і на аналагічны запыт Анатолія Вярцінскаму: захаваўся толькі кароткі рапарт ў Крэмль пра няшчаснае здарэнне.

У той жа прыкладна час па патрэбе менскіх кіношнікаў я прасіў старшыню КДБ скапіяваць відазна-

пісы першых мітынгаў БНФ (якія не з адной камэрой вялі чэкісты). "Не захаваліся, усё съцерлі! Бачыце, ня ўсе ў нашым апараце яшчэ разумеюць гістарычную вартасць такіх матэрываў", — быў адказ генэрал-палкоўніка. Праз некалькі гадоў, аднак, шмат якія кадры звязаліся ў фільмах БТ, што шальмавалі апазыцыю. Дык вось жа — разумелі і на съцерлі. Магчыма, нават і падмногу генэрала. Бо шэфы прыходзяць з съходзяць, а систэма застаецца.

5 АЎТАКЕФАЛІЯ ІДЗЕ

У Беларусь, з новым уладыкам

3 АЛЕСЬ МІЛІНКЕВІЧ

які там PR?..

13 АЗЁРЫ НА ЛЮБЫ ГУСТ

парады на беларускі адпачынак

Апошнія слова Міколы Маркевіча

Высокі суд! Паважаныя прысутныя!

2 лістапада 1937 году органамі НКВД быў арыштаваны мой дзед — Маркевіч Майсей. Арыштаваны быў праста ў сябе ў хаце, у глухой тады прыпілкай вёсачцы Чарніцы Тураўскага раёну Палескай вобласці. Зъбягтэжанага, прыгламшанага, а сразу пасылья арышту юго этапавалі ў лягер, які быў размешчаны каля станцыі Кандалакша Мурманскай вобласці. Праз пэўны час мой дзед атрымаў афіцыйныя паперы, зь якіх даведаўся, што знакамітай "тройкай" ён за-

вочна асуджаны паводле ня меньш знакамітага артыкулу 58 Крымінальнага кодексу СССР — за антысавецкую агітацыю і пропаганду. У якасці рэчавага доказу вінаватасці майго дзеда ў матэрывах справы фігуравала Біблія 1912 году выданыя. Ці варта тлумачыць, што пры наяўнасці такога "неабвержнага доказу" віны дзед быў прызнаны вінаватым і атрымаў максимальны тэрмін, які быў прадугледжаны "за Біблію", — 5 гадоў?

Высокі суд! У сваёй прамове пра-курор Уладзімер Рабаў паскардзіўся на тое, што ў ягонай працы

ёсць цяжкасці, якія вынікаюць з адсутнасці судовай практикі па нашай справе. Сапраўды, такая справа ў найноўшай гісторыі нашай краіны — першая. Але справы таго рода далёка не такія новыя і ўнікальныя для беларускага грамадства, як гэта ўяўляеца маладому супрацоўніку гарадзенскай абласнай пра-куратурэ. І гісторыя майго дзеда, які быў пакараны фактывна за спробу мець уласныя думку, меркаваныя і пазыцыю на сталінскі "рай", — таму яскравае пацьверджаньне.

Працяг на старонцы 6.

Усіхны клопат

Адзінае, што нам патрэбна ў Маскве

Наўрад ці гэтая сыштэма зьнішчае нешта вартаснае. І ўжо, вядома, нічога не рассакрэчае, калі толькі на бачыць у тым сваёй выгады. Выгады ж раскрыць таямніцу гібелі беларускага генія ў расейскіх чакістах, якія не адмовіліся ад ідэі рэстаўраваць імпэрю, сёняння няма нікай.

Ісціці той трагедыі пакуль схаваны ў здагадках, і адзінае бяспречнае, што не патрабуе гіпотэзаў і доказаў, — гэтыя мармуровыя плаўты.

Але хутка могуць зьнікнуць і яны. Ужо распрацаўваны праект рэканструкцыі гатэлю "Масква", нібыта ўжо знойдзеная і фірма, якая за некалькі дзясяткі мільёнаў дала рапорт — плаўты апынуцца на летніку якога прараба, а магчыма, будуть проста разбіты адвойным малатком у дру.

Беларусы ўжо шмат съяўтых камянёў дазволілі ператварыць у пыл, у той час як іншыя нацы, якім не пагражае ні вынішчэнне культуры, ні заняпад мовы, ні асымляцца, ні ліквідацыя дзяржавы, ні пакараныя. Такі ўчынок мог бы стаць і падставай дыялекту з нацыянальнай інтэлігенцыяй, у тым выпадку, звязаны з апынушчынай на летніку якога прараба, а магчыма, будучы проста разбіты адвойным малатком у дру.

А магчыма, лідэры апазыцыі, якія як па графіку наведваюцца ў Маскву да "правых" расейскіх палітыкаў, маліті дамовіца з імі? Бы слова лідэра фракцыі Дзярждумы, якія бачаць падтрымку беларускай дэмакратыі, нешта ж ды значыць?

Ці на справе яно нічога ня вартае?

Дарэчы, уваход у гатэль "Масква" — якраз насупраць уваходу ў Думу.

Сяргей Навумчык, Прага

з усёй краіны

Атрутныя грыбочки

На Берасцейшчыне 37% абсцедаваных грыбоў і 6% лясных ягодаў выявіліся няўежымі з-за высокага ўтымання цэю. Асабліва шмат забруджаных дароў лесу на тэрыторыі Жабінкаўскага, Камянецкага, Маларыцкага, Пружанскага раёнаў.

105 лішніх панчошнікаў

У Берасці расце беспрацоўе. Толькі ў аддзеле адукацыі Маскоўскага раёну скарочаны 93 чалавекі. 105 "лішніх працоўных адзінак" знайшлося на Берасцейскім панчошным камбінаце. Колькасць жа вакансій, зарэгістраваных у гародzkім цэнтры занятасці, з пачатку году скратілася з 2000 да 915.

Замова за 10 тысяч

Берасцейская паштавікі прыдумала чарговыі від паслугаў: любыя кліент, заплатіўшы "усяго" 10 тыс. рублёў за адныя суткі, можа пакарыстацца замежнымі каталягамі накшталт "Otto" ці "Quelle" ды выбраць замову на свой густ. Знаходзяцца ёй тая, што замаўляюць, але за такія гроши можна набыць што таннае ў мясцовай краме ці на рынку.

I.Хведаровіч, Берасце

Перасяліў аднапакаёўку

Развітая ся сваёй трохпакаёўкай жыхар Iвацэвіч, пэнсіянэр В.Мазько. Райсуд высліў яго, ба ён два гады не плаціў за жытло. Аднак яго ня выкінулі на вуліцу — далі аднапакаёўку без камуналых выгодаў. Нават падагнali грузавік, каб пэнсіянэр перавёз свое рэчи. Мясцовыя камунальнікі кажуць, што запазычанасць па квартплате ў Iвацэвічах складае больш за 20 млн. рублёў.

Шашлыкі нарабілі бяды

Было ў Iвацэвічах вясельле. Сталы гнуліся ад розных страваў, але гаспадары захадзілі яшчэ пачастаўца гасціць шашлыкамі. Калі кавалачкі ялавічыны смажыліся на агні, на іх лінулі сьпірту. Пырскі трапілі на сукенку адной госьці. Адзеные загарэлася. З апёкамі твару і рук кабета трапіла ў разнімрачную раённую больницу.

Алесь Лайранюк, Iвацэвічы

Недалёка ад'ехала

Сярод ночы ў жыхара Літвы скралі "Аўдзі-100". Пакінү гаспадар аўто ля вёскі Слабодкі Астрасвецкага раёну незамкнёным і з ключамі ў замку запальвання. "Пакатаца" вырашыла 25-гадовая мясцовую жыхарку. Яна сярод ночы перакулялася на скрадзеным аўтамабілем.

Тут будзе школа-сад

У новым навучальным годзе, згодна з рашэннем Смургонскага райвыканкаму, будуть зачыненыя 2 школы і столікі ж рэарганізаваны. У Валайкавічах замест дзвеяцігодкі будзе пачатковая школа. На базе Сьвірыдавіцкай зробіць школу-сад. У вёсцы Чухны з-за невялікай колькасці дзяцей зачыніць пачатковую школу. За чыніць і Сынгянскую базавую школу. Дзяцей перавядуць у Сольскую СШ. Ездзіць на заняткі яны будуць на школьнім аўтобусе, які нядыўна купілі.

Сувязь палепшае

Смургонскі РВЭС плянуе павялічыць колькасць тэлефонных абонентаў да 500. На вёсках ужо ўстановлена 20 тэлефонаў, у горадзе — 250. У хуткі час ў Вішневе створаць новую лічбавую станцыю на 200 нумароў. З Жодзішак пракладуць новую валаконна-аптычную лінію да самых Смургоніяў. Гэтыя новаўядзеніні палепшаць якасць сувязі.

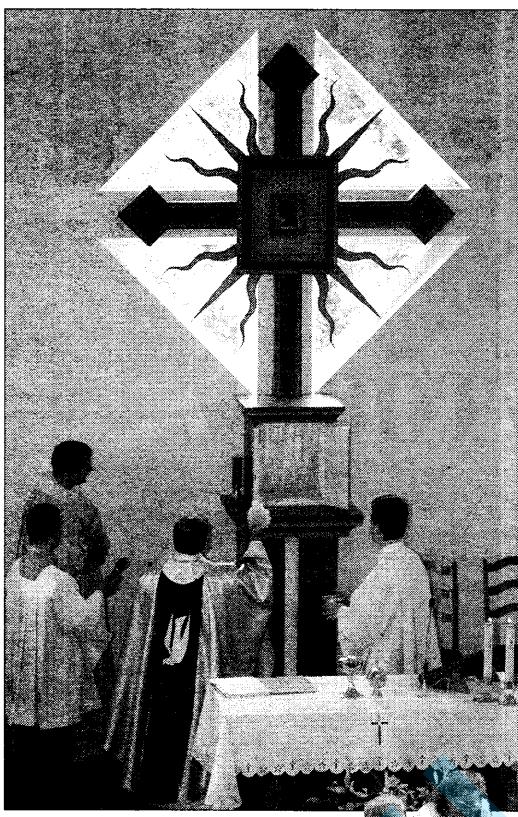
Мар'ян Вянгроўскі, Астравец

Хлебная вэндэта

Горацкія ўлады забаранілі аршанскаму хлебазаводу і прадпрымальнікам гандляваць хлебам на сваім цэнтральным кірмашы пасля таго, як аршанскі выканкам зрабіў тое самае ў дачыненні да горацкіх прадпрымальнікаў. Цяпер горацкім аўтакрамам з хлебам, якія прыедуць у Воршу, магчыць прападаць колы, тым самым змушаючы гандляроў атрымліваць ліцензію і набываць шаптак. Жыхары Горак незадаволеныя tym, што райвыканкам прымушае іх есці горацкі хлеб: аршанскі быў таньнейшы.

Наталья Кіраенка, Горкі

Першая за сто гадоў

Новая капліца хутчэй падобная на касцельчык са званіцай і прасторнай залай для набажэнства.

У Серабранцы на вуліцы Пляханава адкрылася капліца — першы каталіцкі храм, збудаваны ў Менску пасля Чырвонага касцёлу. Узвядзілі яе дзесяць месяцаў, а перад гэтым сьвятар Ігар Лашук троі гады "выбіваў" у Менгарвыканкаме зямельны надзел. У мінулуу нядзелью капліцу асьвяцілі ў гонар сьвятога Яна. Высьвятаў біскуп Кірыла Клімович. Людзі радуюцца: бойей на трэба будзе арандаўца памяшканье для набажэнства.

Усяго ж сталіца, паводле падлікаў рымска-каталікоў, мае патрэбу ў 35 касцёлах. А іх на

сёняня толькі пяць.

Новая капліца хутчэй падобная на касцельчык са званіцай і прасторнай залай для набажэнства. Парафіяне з маладым ксяндзом Ігарам Лашуком збіраюцца расплачаць будаўніцтва вялікага касцёлу ды аднавіць зруйнаваную старажытную капліцу ў Лошыцкім парку. Аднак мясцовыя ўлады працаўца. Ігар Лашук рабіць таксама заходы, каб вярнуць вернікам касцёл у Раубічах, які займае пад музей Міністэрства культуры.

Вольга Кляшчук, фота аўтара

Магчымы дэфіцит бэнзыну

За апошнія два месяцы цэны на бэнзын у Беларусі падвышаліся чатыры разы. Пасля апошняга падарожжання самая якасная марка AI-95 стала каштаваць 740 рублёў (0,41 даларя) за літар. Цалкам магчыма, што і гэты тарыф неўзабаве будзе павышаны.

Небяспечнае для нашых аўтамабілістаў не падвышэнне цэнаў, а магчымы пэўны дэфіцит бэнзыну ў жніўні-верасні. Расейскім экспартэрам нафты

Кошты на паліва ў СНД і краінах Балтыі, у далярах за літар

	A-76-80	AI-92-93	AI-95
Азэрбайджан	0,31	0,33	0,37
Арменія	0,45	0,48	—
Беларусь	0,29	0,35	0,41
Грузія	0,4	0,44	0,52
Казахстан	0,25	0,31	0,34
Кіргізія	0,25	0,33	0,36
Малдова	0,38	0,4	0,42
Латвія	—	—	0,63
Літва	0,65	0,66	0,67
Расея	0,27	0,3	0,35
Таджыкістан	0,3	0,35	0,37
Туркмэністан	0,014	—	0,02
Узбекістан	0,15	0,17	—
Украіна	0,28	0,35	0,39
Эстонія	—	0,55	0,58

— Няма звестак ці марка не прадстаўлена на рынку.

Крыніца: "Коммерсантъ"

Манаполія на страхаваньне

Абавязковое страхаванье грамадзянскай адказнасці ўладальнікаў транспартных сродкаў будзе, відаць, перааддаене ў руки "Белдзяржстраху".

Днімі Аляксандар Лукашэнка падчыніўся даручніку ураду разгледзець праановы свайго памочніка па эканамічных пытаннях Сяргея Ткачова, якія тычацца "аддзяржаўлення" гэтае галіны страхаваньня. Ткачоў у сваёй аналітычнай запісцы настойвае на tym, што ў пераходны перыяд дзяржава мусіць сама выступаць у якасці лякаматыва развівіцца рынку страхавых паслуг. А прыватным кампаніям Ткачоў раіць "развіваць новыя віды страхаваньня", даводзічы сяю працьвітальнасць. Незалежныя страхоўнікі ў такія настойлівасці бачаць прадпрымальнасць самога Ткачова: надта ўжо прыбытковая штука абавязковое страхаванье.

Пошліны на іншамаркі на вырастуць

З 1 ліпеня мытнае заканадаўства Беларусі і Расеі мусіць, паводле дамоваў, уніфікація амаль цалкам. Аднак разыходжаньні па некалькіх дзясятках назваў тавараў ўсё ж застаюцца. Сярод іх — патрыманыя імпартныя аўтамабілі, пошліны на якія ў Беларусі пакуль ня зменяюцца. Хоць у перспіктыве, калі Беларусь мадней прычэпяць да ўсходніх суседкі, магчыма, стаўкі ўсё-такі будуть павялічаныя.

С.П.

кампаніі таксама стараюцца ў Расеі. Калі да нядыўнага часу многія з іх меркавалі ўвайсці на беларускі рынак, набыўшы кантрольны пакет акций беларускіх НПЗ, дык цяпер у кампаніях пануе няпэўнасць. А наўшы ўлады яшчэ ў плянуюць увесці дадатковыя падаткі на развязвіцце спорту — па два доляры з кожнай тоны нафты, што ўвозіцца на перапрацоўку.

С.П.

НА ТЫСІЧУ ЖЫХАРОЎ Беларусі прыпадае 2,7 прадпрымальніцкай структуры. У Расеі — 6, у Эўропе — 30, у ЗША — 74.

ЦЭНЫ З ПАЧАТКУ ГОДУ падвысіліся на 19,3%. Найбольш падарожжалі жыльлёва-камунальныя паслугі (86%), транспарт (36,6%), паслугі аховы здароўя (26,9%) і службы побыту (25,4%).

МІЖГАРОДНІ АЎТОБУСЫ падарожжалі. Цяпер кілямэтар у "агульных" аўтобусах каштуе 25,2, у мяккіх — 28,5, у дадатковых — 38,5, у экспрэсных — 42,8 руб.

САЦЫЯЛЬНЫЯ ПЛЯСТЫКАВЫЕ КАРТКІ хоча ўвесці Нацбанк. Па іх можна будзе аплачваць ільготны праезд, атрымліваць зынікі ў крамах, здымак пэнсію ў банкамате. Першымі сацыяльными карткі атрымаюць жыхары Берасцейшчыны.

НЕПРАДАЗЕНАЙ ПРАДУКЦЫІ на беларускіх прадпрыемствах назыралася ў сярэднім 75% ад месячнага паказынку вытворчасці. Запасы кавальска-прэсавых машынай складаюць 4,5, матациклаў — 3, гадзіннікаў — 2,7, шкарпэтаў — 2 месячныя запасы.

АБ'ЕМ ПЕРАПРАЦОЎКІ нафты на "Нафттане" зьменшыўся ў 1,6 разу. Тлумачыцца гэта рэзкім скарачэннем паставак з Расеі.

УРАД АДТЭРМІНЕ выплату ранейшых запазычанасцяў па падатках менскому маторнаму і трактарнаму, кімавіцкаму лікёра-гарэлочнаму ды іншым заводам. Ільготу атрымлююць толькі тыя прадпрыемствы, што спраўна плацяць падаткі сёлета.

ПРАДПРИМАЛЬНИКАЎ змусяць аддаваць 36% даходу ў пэнсійны фонд. Пакуль пэнсійныя складкі для прыватнікаў добраахвотныя.

5-ПРАЦЭНТНЫ мясцовы збор на турыстычныя паслугі і паслугі салёнаў уводзяць з 1 ліпеня ў Берасці. Тычыцца ён турыстычных фірмаў, кампютарных, шлюбных і фотасалёнаў, більярдных клубаў.

КАВ АБАРАНІЦЬ аб'екты і

Барыс Ельцын прыехаў у Беларусь, каб вярнуць сабе страчаную палітычную вагу. А Сямёна Домаш на мінульм тыдні, наадварот, афіцыйна падаў у адстаўку з пасады старшыні "Гарадзенскай ініцыятывы".

Гэты крок не назавеш нечаканым: ужо амаль год ён ня браў удзелу ў палітычнай, ні ў грамадзкай дзеянасці. Як схапіў яго інфаркт перад выбарамі, гэта ён і зьнік. Хвароба пазбавіла Домаша абавязку браць удзел у млявай кампаніі Ганчарыка. На нейкі час ён зьнік з поля зроку журналістам. І калі нейкі рэпартэр адшукваў Сямёна Домаша ў большыні, той хораша распавядаў, што "траба лячыцца, каб добра вылечыцца". Некаторыя меркавалі тады, што хвароба Домаша была "дыхляматычнай".

Людзі, блізкія да Домаша, съведчылі: гэта на так. Наадварот, пасыя інтыганская выпачканыя "адзінага кандыдата", пасыя бясслава пазы 9 верасня Домаш зламаўся. Ад крыўды на партыі, якія так лёгка здрадзілі таму, каго так доўга намаўлялі ўключыцца ў палітыку. Ад крыўды на грамадзкіх ініцыятывах, якія напавер аказаліся на чвэрць абсаджаныя афэрыстамі і абібокамі. З пасыльвайбарчай дэпрэсіі Домаш ня можа выйсці дагату.

А сёраць ў яго паправілася. Калі мінулай восеню ягоныя паглечнікі хацелі на пасыльвайбарчым уздыме стварыць вакол Домаша й "Рэгіянальная Беларусь" новую партыю ці рух, праект так і застаўся на паперы. Домаш згоды на даў. Увесну ён ужо сам паспрабаваў разгарнуць гэты праект. Ды нічога не удалося: ня стала былога энтузіазму, у адсутнасці лідера зусім расталі скродкі.

Сам палітык у камэнтары для "НН" адзначыў, што ён, хоць і сышоў з пасады кіраўніка "Гарадзенскай ініцыятывы", зусім пакідаць грамадзкую дзеянасць не зъбираецца.

ЕЛЬЦЫНСКІ ПРЕЗДЭНТ

ца. У адстаўку ён ідзе, бо, у адразу ненависте ад большасці сяброў аўяднання, якія сэнсу ва ўдзеле ў выбарах у мясцовыя органы самакіравання ўзнікі будзе браць у іх удзел. Дык ня хоча замініць.

Разам з Домашам "Гарадзенскую ініцыятыву" пакінуў яго намеснік, прафэсар мэдыцыны **Алесь Астроўскі**. "Ініцыятыва" ад 1999 г. аўядноўвала трох дзясяткі партыяў, грамадзкіх арганізацый і ініцыятываў, прафзвязаў. Астроўскі быў блізкі да Домаша. Разам з Уладзімерам Кудзінавым і Андрэем Кусельчуком летасі у ліпені ён да апошняга пераконваў Домаша не здыміць сваёй кандыдатуры. Алесь Астроўскі зъбіраеца прысывіць сябе распрацоўцы ідэялагічнае платформы апазыцыі і гатовы для гэтага ўтварыць новую грамадзкую арганізацыю. Былы дэпутат-палітвазень **Уладзімер Кудзінай** эміграваў ва Украіну. Жыве там у Крыме, пачынае сваю справу. **Андрэй Кусельчук**, былы рэдактар *"Glossa nad Niemna"*, пасыя — прэс-сакратар Домаша, рыхтуе да запуску інтэрнэт-партал Горадні. Хоча, каб ён выйшаў на горыши за ўжо існы анатагічны партгал Берасцьця.

Хто стане новым кіраўніком "Ініцыятывы", пакуль ня вызначана.

Домаш пайшоў у бізнес. Чаго зычым і многім нашым палітыкам.

Бізнесам ня грэбуша і Ельцын. Справы "сяброў" былі галоўнай мэтаю візыту цара Барыса ў Беларусь. Ён прывёз прапанову далучыць нашу аўтакампанію "Белавія" да расейскага "Аэрафлётута".

Ельцын любіў і любіць уладу. У свае гады ён бы яшчэ не адмовіўся заняць пасаду кіраўніка Саюзу Рэспублік Беларусі. А ўлада любіць тых, хто яе прагне.

Алег Тачоны

Аляксандар Мілінкевіч: Домаш стаў пазытыўнай фігурай

Гутарка з Аляксандрам Мілінкевічам, лідэрам грамадзкага дэмакратычнага руху Гарадзеншчыны, быўлым віце-мэрам Горадні, быўлым кіраўніком перадвыборнага штабу Домаша

"НН": Домаш заявіў аб адстаўцы з пасады кіраўніка "Гарадзенской ініцыятывы". Ён ціха адыхаў із падзеі аўяднання. Чаму? Быў жа паўгоду таму самым папулярным палітыкам пасыя Лукашэнкі.

Аляксандар Мілінкевіч: Шкада, што Домаш адыхаў із падзеі аўяднання. Домаш, сапраўды, не прафэсійны палітык, хутчэй, мэнеджэр з вялікім досьведам кіравання. Такая фігура падабалася людзям. Калі на Магілёўшчыне агітавалі за Домаша, мы баяліся, што будуть кашаць: вось, ён прадаўся Беларусь Польшчы, ён заходнік і г.д. А адна бабуля, і другая, і трэцяя мне там казалі: так, так, наш пакіраваў — дык і калгасы зьмізарнелі, і краіна развалена, дык няхай заходнік пакіруе, у іх там багацейшыя калгасы.

Калі б у Менску апазыцыя сур'ёзна аўядналася і сказала: "Домаш, мы цябе раскруцілі, мы табе даручаем быць лідэрам", матчыма, ён тады быў бы выкарыстаны. Но што ён можа сам? Ён не кіраўнік партыі. Пайсыці ў грамадзкое жыццё! Ён трошкі не грамадзкі чалавек. Ён ня вельмі добра адчувае сябе ў грамадзкай арганізацыі. Гэта не ягонае поле. На сёньня ён проста адчувае незапатрабаванасць. Можа, гэта яго віна, можа, наша віна. Матчыма, ён вернецца ў палітыку, калі будзе запатрабаваны.

Дэмакратычнай апазыцыі заўсё-

ды не хапала стратэгічнага плянавання.

Супольныя каштоўнасці не прамаглі пакуль эгаістычных. І чым слабейшая апазыцыя, тым больш гэтага эгаізму! Пабыўшы на апошнім паседжанні Каардынаторскай рады дэмакратычных сілаў, я зъехаў у вельмі сумнім настроі. Адчуў, што аўяднання ня будзе.

Тае кааліцыі, якая трох гадоў таму выдавалася сур'ёзной, дэмакратычнай, нацыональнай, сёньня фактычна не існуе.

"НН": На базе чаго яна можа паўstaць?

A.M.: На базе съпеласці, усьвядомлення, расстаноўкі каштоўнасці. Калі для мяне каштоўнасць — Беларусь, Беларусь незалежная, дык я павінен з гэтага зыходзіць у сваіх дзеяньнях.

"Пагоня" не адродзіцца

"НН": Калі Маркевіча адправіць на "хімію", ці здужае нехта іншы выдаваць у Горадні газету беларускай мовай?

A.M.: З вялікім смуткам скажу, што, напэўна, не адродзіцца газета. Усе спробы Маркевіча зарэгістрація новую, нават праз менск, праваліліся. Не даюць дазволу. Нават расейскамоўную газету ў Горадні не зарэгіструюць. Баяцца, што да яе прыстане Маркевіч. Шкада! У Маркевіча сабраўся апошнім часам малады, таленавіты, працаўнікі калектыў, якога раней не было.

Гарадзеншчына мае яшчэ даволі шмат незалежных газэтаў. Суднік вось спрабуе газету "Тэлескоп" у Лідзе раскруціць, хоць даецца цяжкавата. А на ўсходзе, на Магілёўшчыне, сътуацыя зусім трагічная.

Працяг на старонцы 4.

Куй жалеза, пакуль гарачае. Як астыне — не ўкуеш.

Сямёна Домаш нарадзіўся ў 1950 г. у Тумашах, Ляхавіцкі раён. Усё ягонае жыццё звязана з Панялоньнем. Працаўваў дырэктарам Гарадзенскага аўтакамбінату №1, кіраваў Лідаю і Горадні, пасля — усёй Гарадзеншчынай. "Армія за Домаша!" — гукай на паджанні абласвету генэрал Фралоў у 1994 г. Гэта не зашкодзіла Лукашэнку навязаць вобласці Аляксандра Дубка.

КАМЕНТАРЫ

Прысуд Маркевічу і Мажэйку

Працяг са старонкі 1.

Ціпер мусіць быць барацьба за Маркевіча і Мажэйку. За свабоду гэтых асабоў. Тут пытанье не прынцыпу і прэзідэнту. У такіх абставінах усё беларуское грамадзтво павінна абараніць і змагаць за кожнага асобнага чалавека, бо, ратуючы аднаго, абраюць усіх.

Міхайла Пастухоў, Пэнтэр абароны сродкаў масавай інфармацыі: Беспадстаўны прысуд. Гэта спраба вельмі суроўа пакараці за реалізацыю свабоды слова ў Беларусі. Мы мусім зрабіць усё, каб увесы съвет даведаўся, што ў Беларусі за газетную публікацію суды адпраўляюць журналісту ў турму.

Алесь Бяляцкі, кіраўнік Праваабарончага цэнтра "Вясна'96": Гэта вельмі суроўы прысуд. Ён азначае, што Маркевіч і Мажэйка ня змогуць працаўваць па спішыяльнасці. Чым ім змайміца, будуть вырашыць турэмныя ўлады. Гэта можа азначаць цэлы дзень працы ў калгасе і начлець у турме з зычайнымі злачынцамі.

Сяргей Цурко, адвакат Міколы Маркевіча: Мы падамо на апэляцыю. Гэта вельмі суроўы прысуд, першы такі ў найноўшай гісторыі Беларусі. Присуд на 100 працэнтаў палітычнага.

Першы сакратар амбасады Польшчы Марек Буцько: Ад самага пачатку Польшча заяўляла, што справа журналістаў ня мусіць дайсці да працэсу і прысуду. Журналісты "Пагоні" выказалі сваю думку. А ў Эўропе журналістаў за перакананыя ня судзяць. Такі працэс — гэта крок назад. Гэта проста зынчызне свабоды слова.

Газета.Biu: "Журналісту пасадзілі за прыпэйку".

КАМЕНТАР РЭДАКЦЫІ

Не спыніць, не стрымаць

Нават спыніўшы выхад газеты "Пагоні", улады працягваюць баяцца "вяякай на грозных канях".

Адначасова з ганебным прысудам — няўдалы старт каналу АНТ. Не-професійны, прапагандысцкі навіны па-расейску.

Нармальная беларуская тэлебачаньне створаць такія журналісты, якія Маркевіч і Мажэйка.

Газета "Наша Ніва" шукае аўтараў,
што вялі б рубрыкі "Бізнес",
"Дзе варта быць" ды "Спорт".
Прапанавы дасылайце на электронны
адрес nn@promedia.by

НАВІНЫ

Расея ўцягвае Беларусь у сваю арбіту

У Менск прыбыў дэсант расейскіх чыноўнікаў на чале з Прымаковым, вельмі падобны да таго, які аddyўся ў лістападзе 1996 г.

Адначасова дэпутаты Дзярждумы Расея ўпершыню прынялі Зінаіду Ганчар, Вольгу і Святлану Завадзкіх, Ірыну Красаўскую, Таціну Леанідовіч-Клімаву і Юлію Чыгір. Абмяркоўвалася магчымасць прафесійнага выступу ў Думе слуханьні па праблеме зынчых бязь вестак беларускіх палітыкаў і журнالісту.

Пікет у абарону "Пагонеўца"

У Горадні аddyўся пікет, 30 удзельнікаў якога пратэставалі супраць прысуду, вынесенага Маркевічу і П.Мажэйку. Абышлося без затрыманняў. Арганізаторы абяцаюць выходзіць на пікеты штодня, пакуль улады ня адменяць прысуду журнالістам.

КДБ падтрымаў пратэстантаў

Палата прадстаўнікоў перанесла на вясень разгляд на другім чытанні законапраекту "Аб свабодзе сумленін і рэлігійных арганізацый". Супраць законапраекту выступілі не толькі лідэры пратэстанцкіх, юдэйскіх, уніяцкіх грамадаў, але і КДБ Беларусі, заявіўшы, што прыняць ўсе аспекты законапраекту можа прывесці да шматлікіх акый пратэсту.

Апісаная маймасць Саюзу пісьменнікаў

Судовы выканавацца суду Партизанскага раёну Менску апісала маймасць Саюзу пісьменнікаў: два кампютары "Дайнава" і "Сэлерон", лядоюню "Менск" і аўтамабіль "Жыгулі". Так выканавацца пастаўна суду — адбараць у СП неабходную суму, каб выплаціць заробак былога галоўнага бухгалтера Саюзу Святлане Рыбаковай. Зарплаты не плацілі, бо саюз зь леташняга ліпеня не атрымаў з дзяржбюджету ні капеекі належных яму грошай. Старшыня Саюзу пісьменнікаў Вольга

Працяг са старонкі 3.

Усё часьцей гучачь думкі, што варта ў Беларусі зрабіць адну агульнацыянальную штодзённую апазыцыйную газету, але буйную. Я не падзяляю гэтай думкі. Няможна аб'яднаць у адным усё тое шматстайнае, што ёсьць.

"НН": Чым Вам не падабаецца варыянт, калі будзе адна буйная правая агульнацыянальная газэта?

А.М.: Гэта будзе зъядненне магчымасця атрымка шырокую інфармацію па розных кірунках. Тая газэта будзе палітызаванай, але ці адлюструе яна глыбока праўлемы культуры, сувядомасці, нацыянальнага стаўлення? Гэта праўлема хутчэй фінансавая, чым праўлема стратэгіі дзеяньня — звужэйшы інфармацыйнага поля да адной газэты. Часовыя фінансавыя цяжкасці не павінны так моцна ўдарыць па тым, што існуе. На Гарадзенчыне абедзіве абласцная газэта — і "Біржа інфармацый", і "Пагоня" — мелі сваю аўдыторию, сваё бачаныне, перспектыву. Газэтаў мусіць быць шмат. Нават калі яны пакуль не да канца вытрымліваюць умовы рынку. Бо ў нас рынак скажоны.

"НН": Як вы ўспрымаецце прысуд "пагонеўцам"?

А.М.: Я аптыміст, я думаў, што такога ня можа быць. Думаў, што, калі іх прызнаюць вінаватымі, будзе ўмоўны прысуд. Такога не адбылося. Для мяне гэта шок. Шок, што так жорстка з журналістамі абыліся. Гэта дэмантрація сілы, запалахваныне.

"НН": Выходзіць, стаўленне Лукашэнкі да апазыціі апошнім часам не памякчэла...

А.М.: Былі ілюзіі, што пасля выбараў будзе палёгка, зробіцца лягчэй рэгістрація грамадзкіх арганізацій, звычайна цікі на прэсы. Памяліся. І я так памяліўся. Ні на якія кампрамісы ўлада не ідзе. Здавалася, што ўлада, пасля Лукашэнкавай перамогі, паспрабуе наладзіць адносіны з Захадам. Но гэта важная реч для развязыцьця краіны. Гэтага няма. Значыць, улада не байцца самаізоляцыі.

"НН": Але "Звязда" і "Советская Беларуссия" цяпер займаюць незалежніцкі пазыцыі...

А.М.: Самаізоляцыя і лёзунгі аб незалежнасці і самастойнасці выкліканы абаўстраўнем адносінай з Расеяй. Якое даўно наспявала. Гэта спроба ўмацаўца ўладу, хай у ізяляванай, але сваёй краіне. Гэта не шчырая барацьба за самастойнасць.

"НН": І што, Расея, у такім разе, можа прынесці дэмакратыю ў Беларусь?

А.М.: Дэмакратыя — гэта не праўдукт, які прадаецца на рынку, які можна прывезці адкуль-небудзь. Дэмакратыя — гэта культура. У Расеі самой не стае гэтай культуры. Дэмакратыя там скажоная, хоць трэба аддзець належнае незалежнасці прэсы ў Расеі — вялікаму дасягненню Ельцина. Але дэмакратыю з Расеі няможна прывезці.

Канцэнтрацыя капіталу ў сталіцы і беднасць у рэгіёнах

"НН": Прыход расейскага капіталу ўмакае дэмакратыю ў Беларусі ці, наадварот, аслабіць?

А.М.: Расейскі капітал, які сюды ідзе, ня вельмі добра паходжаныя, і я баюся, што гэта будзе аднаўбокая прыватызацыя. Капітал можа прыходзіць з Тайваню, Злучаных Штатаў, Францыі, Расеі, але, калі Беларусь атрымае прыватызацыю толькі праз расейскія грэшы, будзе поўная залежнасць, чаго нельга дапускаць. Тым больш што мясцовыя бізнесаўцы амаль ня маюць магчымасці браць уздел у прыватызацыі. Шмат маіх сяброў зімаліся бізнесам, і паспяхова. Большасць зь іх за апошнія гады або закрылі свае прадпрыемствы, або вывезлі капітал у суседнія краіны, часта нават кіруючыя гэтымі

прадпрыемствамі з Горадні. Яшчэ некаторыя пераяжджаюць у Менск. Маєм канцэнтрацыю капіталу ў сталіцы і беднасць у рэгіёнах.

"НН": Калі б вы сталі мэрам Горадні, ці знайшлі б заходнія інвестары?

А.М.: Калі ў краіне ўмовы абсалютна адмоўныя для інвестараў, то ў адной Горадні камунізму не забудзе. На пачатку 90-х, калі я быў віцэ-мэрам у Горадні, на многае ўдавалася знаходзіць грошы з єўрапейскіх крэінцаў.

"НН": Што Вы думаецце пра сход інтэлігэнцыі, заплянаваны на лістапад?

А.М.: Мала пра гэта ведаю, мала ведаю пра ягоныя мэты.

**Домаша вылучылі
95 гарадоў**

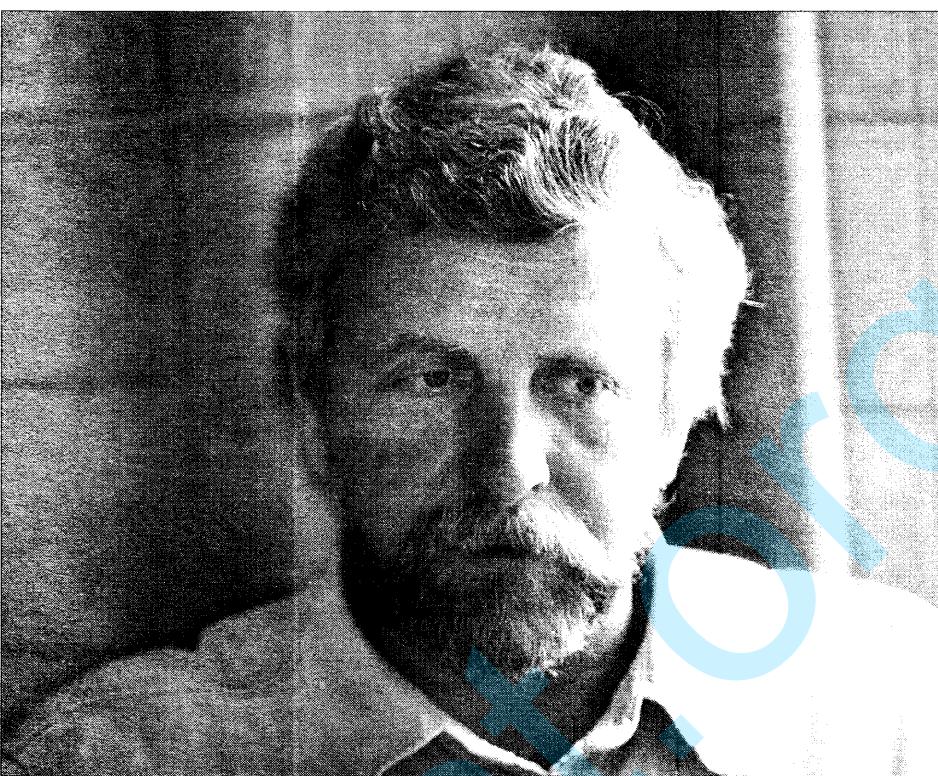
"НН": Рэзвіцьцё палітычнае і культурнае суітсці ў Беларусі залежыць ад таго, ці ўдасца кандыдатам, настроеным патрыятыч-

сектар адыграў сваю ролю. Людзі былі нясымельны — сёняшні съмельны, былі неадукаваныя — сёняшні адукаваныя. І мне гэта цікава, хоць я часта шкадую, што не могу заемца сваім любімым Панятоўскім, што ляжальні недапісаныя кніжкі.

"НН": Чаму 95 гарадоў не змаглі настаяць на кандыдатуры Домаша?

А.М.: Маглі. Аднак тады ў многіх была ілюзія, што галоўнае — на мэта, перамога на выбарах, галоўнае — аб'яднацца.

АНТОЛІ КІРЧУК

Аляксандар Мілінкевіч:**Домаш стаў пазытыўнай фігурай**

"НН": Калі б кандыдатам быў не Ганчарык, а Домаш, вынік быў бы іншы?

А.М.: Калі б яго вылучылі як Ганчарыка, улетку, мала што зъмянілася б. Можа, да апазыцыі лепш ставіліся б, бо за Домаша значна лягчэй было агітаваць, на Домаша рэагавалі добра, ён быў пазытыўнай фігурай. І мы рабілі пазытыўную кампанію. Мы не казалі, што Лукашэнка дроны, што ён столькі нарабіў, мы казалі, што Домаш добры — моцны, дасведчаны былы губернатар добрай вобласці. Чаго не было ў Ганчарыку — там толькі нэгатыўная кампанія ішла.

Тое, што адзін Домаш з усёй пяцёркі меў шанцы быць прынятym у маленьких гарадках і вёсках, нам было ясна ўжэ ўзімку. Досыць было прыехаць да лідэраў нейкіх Касцюковічаў ці Ворышы і запытатцца ў іх. Найўменыне паехаць на пэрыфэрыю і там запытатцца ўсё змарнавала.

Калі Домаш прыйшоў на паседжаныне пяцёркі, дзе вызначылі, што адзінамі кандыдатам стане Ганчарык, па чатырох паказыніках з пяці Домаш ішоў наперадзе. А зрабілі Ганчарыку. Адзінам аргументам было: ты па ўсіх парамэтрах лепшы — лічылі два разы, — але Москва цябе на прыме, і на-мэнкілтура таксама, таму што ты БНФавец. А ў таго Ганчарыку шанцаў не было, бо, як толькі мы пачыналі ў маленьких гарадках гаварыць пра Ганчарыка, людзі нам адразу — і на ўсходзе, і на поўначі, і на захадзе — два аргументы супраць. Першы: ён кіруе прафсаюзы, а прафсаюзы нам ніколі нічога не зрабілі; і другі аргумент: ён пэнсіянэр. І нічога няможна было сказаць.

Вінаваты КРДС

"НН": Чаму ж апазыцыя права-ліда выбар?

А.М.: КРДС ня здаў экзамену. Ня выбраў — павінен быў выбраць. Мусіць правесці на ўздыме Кангрэс дэмакратычных сілаў — не правеў, і ўсё аўтаматычна перайшоў ў іншыя рукі. КРДС згубіў аўтарытэт. Цікава, чы звініка, журнalistы перасталі хадзіць на паседжаныні, моладзь у калідоры крчала "Ганчарык!" Усё гэта было. Вінаваты, безумоўна, КРДС. Калі б увесень быў вызначаны адзін кандыдат і вынесена ўсё гэта на Кангрэс, гэта ган-дыдата можна было б раскруціць. Мы страцілі на толькі ініцыятыву, мы страцілі магчымасць сабраць паўмільёна подпісаў — нікакі праўлемы не было — за аднаго кандыдата.

Калі б Домаш быў адзін і за яго сабралі паўмільёна подпісаў, то,

па-першае, апазыцыя падвысіла б свой аўтарытэт, нават у выпадку паразы. Ня сорамна было б прайграць дастойна, паказаўшы людзям, што ў нас ёсьць сілы і чалавек. Мы зрабілі страшэннае — выклікалі скепсыс народу. Усе хасці, бачылі, думалі, што штосьці з'яздзеніцца, і раптам — пышк поўны. Дый па Москве было відаць, што яна кагосці шукае. Кагосці іншага.

"НН": А цяпер Лукашэнка не задавальняе Москву?

А.М.: Сёняння гэта відавочна пасъля словаў Пуціна, камэнтароў на ОРТ. Шанец у апазыцыі быў адзін — сабраць за аднаго кандыдата 500—600 тысяч подпісаў. Москва лічыцца з сілай і прыняла блізога.

Беларусь — супэрстабільная краіна

"НН": Цяпер апазыцыя слабая. Ці можна ёй разылічваць на дапамогу Захаду?

А.М.: Захад ніколі ня будзе фінансаваць партыі. Гэта забаронена міжнароднымі правіламі. Ён можа дапамагаць грамадzkім арганізацыям, СМІ, прафсаюзам. Гэта падтрымка будзе зъмяншыцца. У сёньніце зъявіліся іншыя прыярытэты. Перарэзмеркаванье цікавасцяў. Для Злучаных Штатаў Беларусь адкацілася на дзясятага пазыцыі, а была на першых. Трэба ўсё больш і больш разылічваць на свае сілы. Падыход Захаду такі: калі краіна стабільная — цікавасці менш. Эўропа цікавіцца сваімі справамі, а вакол павінна быць зона стабільнасці — не дэмакратыі, а стабільнасці. Беларусь у гэтым сэнсе супэрстабільная краіна і гэтым задавальняе Захад. Такі сэнсе падыход.

"НН": Ельцина хацеў бы стаць кіраўніком саюзу Беларусі і Расеі. Як Вы да гэтага ставіцесь?

А.М.: Я яго вельмі паважаю, лічу, што гэта гістарычная асона, але хай бы ён лепши спакойна адпачываў на пенсіі. Щыра скажу, што мяне праблема саюзу — можа, я раслабляюся — на так моцна турбуе. Больш важная для мяне праблема — гэта маладое пакаленіе, прывыкнёное к тэлебачанью. Гэта было вельмі залежнасць, чаго нельга дапускаць.

"НН": Вы самі якраз з галавою ўцягнулі ў грамадzkую працу. Аб навуковай кар'еры не шкадуце?

А.М.: Сапраўдным навукоўцам, фізыкам, я перастаў быць, калі пачаў займацца краізнаўствам. Я захапіўся гісторыяй Гарадзеншчыны, вёў перадачы на тэлебачаныне, мо і ёсьць нейкі піар. А ў нас проста траба адчуваць, які чалавек можа спадабацца.

Вільні. А фізыка... перастала мне быць такай цікавай, як раней. Яна дапамагла мне ў жыцці — наўчыла лягічна думаць, хутка прымацца рацэніі. Каб займацца наўкой, трэба надзвычай многа часу. І наўку — гэта камэрнай рэч, а мне падабаецца быць сярод людзей.

Прасыцьшымі трэба быць

"НН": Чаму на базе перадвыбарчага яднання вакол Домаша не паўсталі новыя партыі?

А.М.: Да выбараў, калі было не задавальнянне тым, што адбылося, прапланавы такія былі: давайце з "Рэгіянальнай Беларусі" зробім палітычную партыю. Сур'ёзная хвароба Домаша перашкодзіла. А гэта трэба было рабіць адразу, сёняння гэта ўжо немагчыма. Кааліцыя ня можа ўзыніцца толькі на лёзунгу якім-небудзь. Патрэбная дзеянасць. Ёсьць дзеянасць — будзе аўтаматично. Сёняння такай дзеянасці няма. Калі ѹдзець прэзыдэнцкія выбары, трэба аўтаматично.

"НН": Гэта значыць, такая сіла ўзывікне перад парламэнцкімі выбарамі?

А.М.: Магчыма, перад парламэнцкімі. І напэўна, перад прэзыдэнцкімі.

"НН": Домаш быў "варагам", нанятым дэмакратычным рухам. Гэтах "варагаў" набегла съвет...

А.М.: Ёсьць сапраўдная патрэба рэкрыватаваць лідэраў, якія не прыйшли школы падполья, апазыцыйнага

руху?

А.М.: Я не баюся "варага", калі бракуе свайго. На той момант гэта было правільным. Пашук трэба было весьці не сярод лідэраў апазыцыі, гэта была цвяроўская ацэнка. І "вараг" могуць

Беларуская Аўтакефалія на ростанях

20 чэрвеня ў Таронта памёр мітрапаліт Беларускай аўтакефальнай праваслаўнай царквы за мяжой (БАПЦ) уладыка Мікалай. Ягоны наступнік ставіць задачу актывізацыі дзеянасці БАПЦ на бацькаўшчыне.

“Беларусы Канады і ўсяго сусвету ў глыбокім смутку. 20 чэрвеня на 86-м годзе жыцця ў Таронта памёр уладыка Мікалай, архіпіскап Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы. Мы страстлі вялікага і добрага чалавека, спакойнага і ўраўнаважанага, сціплага і адданага. Усё сваё жыццё ён служыў Богу і людзям, стварыў і ўмацоўваў аўтакефальну Беларускую праваслаўную царкву. Усе, хто ведаў гэту адметнасць ў беларускай гісторыі чалавека, ніколі яго не забудуць. Вечны пакой і добрая памяць”, — піша Рада Згуртавання беларусаў Канады. “Асірацела ўся нашая беларуская сям'я. Уладыка Мікалай быў чалавекам добрым, ветлівым, перад вачыма — ягоная цёплая ўсьмешка. А галоўнае — ягоная працягільнасць, ягоны патрыйтызм і ягоная вялікая вера ў дабрыню людзей. Меў вялікі Божы дар, умёў трymаць людзей вакол сябе, і, напэўна, гэта было найважнейшым у гэтым моманце нашай гісторыі, калі нам так патрэбнае ѹднаньне. Няхай яму будзе вечны спакой”, — так разъвіталася з уладыкам Мікалаем старшыня Рады БНР Івонка Сурвіла.

Наступнікам уладыкі Мікалая стаўся ягоны намесьнік, мітрапаліт Аляксандар (Салагуб). Яшчэ ў траўні ён абвесціў пра свой хуткі візит на Бацькаўшчыну (заплянаваны на канец лістапада — пачатак восені) і пра тое, што ён бярэ пад юрисдыкцыю БАПЦ парафіі і сіянтароў Беларускай народнай праваслаўнай царквы, якія паўлегальна дзеялічалі ў Беларусі. Спроба зрабіць

Аляксандра ўладыкам была яшчэ пры жыцці Мікалая, у часе Сабору БАПЦ, што адбыўся на пачатку чэрвеня ў Гайлэнд-Парку (Нью-Джэрзі, ЗША). Мітрапаліт Мікалай у Саборы ўдзелу не браў.

Падчас выбараў узіміка дыскусія. Разглядаліся дзіве кандыдатуры: япіскапа Каліфарнійскага і Заходнезурэйскага Яна і япіскапа Аляксандра. Перавагу аддалі другому, бо Ян — з паходжання сарб. Сабор таксама абраў Раду БАПЦ і Кансысторыю.

За ўсю гісторыю БАПЦ уладыка Аляксандар Салагуб — ціняны самы адукаваны яе ярарх. Акрамя таго, ён пабіў усе рэкорды, калі ў красавіку 2000 г. за-

тры (!) тыдні са сівецкага чалавека зрабіўся біскупам.

Па-ранейшаму актыўная і другая частка БАПЦ, якой кіруе ўладыка Ізяслаў. Яна выдае газету “Царкоўныя пасланец”, якая шмат гадоў распаўся юджваеца ў Беларусі. У Інтэрнэце створаны сайт БАПЦ. Вялікую частку працы выконвае кіраўнік Кансысторыі Барыс Данілук, былы афіцэр Беларускай Краёвой Абарони, сын вядомага праваслаўнага сіянтара Хведара Данілука.

Пакуль цяжка сказаць, ці здоле Аўтакефальная царква пе-ранесці сваю дзеянасць у Беларусь. Па словам а.Івана Спасіюка, цяпер у краіне налічваецца каля 70 незарэгістраваных

прыходаў БАПЦ. Аднак яны зусім малалікі і ня маюць сваіх храмаў. Існуе і адзін прыход, які пад-ранейшаму ўваходзіць у Беларускую народную праваслаўную царкву.

Улады адмаўляюць прыходам БАПЦ у рэгістрацыі. Аднак мітрапаліт Аляксандар спадзяеца знайсці выйсце, напрыклад зарэгістраваць прыходы ў Дзярждэпартамэнце ЗША, як раней гэта рабіла Праваслаўная царква Чарнагоры.

Раскол БАПЦ на эміграцыі не пераадолены, ён доўжыцца 20 гадоў і замінае ў справе пераносу яе дзеянасці на Бацькаўшчыну.

Алег Тачоны,
фота Анатоля Клешчуга

У 1992 г. уладыка Мікалай меў сустрэчы з кіраунікамі Беларускай праваслаўнай царквы Маскоўскага патрыярхату, у тым ліку і з мітрапалітам Філарэтам. На фота: перамовы уладыкі Мікалая і япіскапа Канстанціна прайшлі безь вялікага радасыці гаспадароў. Жыровічы, 1992 год.

ДАВЕДКА

Беларуская аўтакефальная праваслаўная царква (БАПЦ) была ўтворана ў 1920-х гадах у БССР. Яе ачольваў мітрапаліт Мэльхіседэк (М.Паеўскі). У выніку большавіцкіх рэпрэсій БАПЦ была ліквідавана. Адрадзілася яна ў гады другой сусветнай вайны. У 1942 г. у Менску прайшоў Усебеларускі царкоўны сабор, на якім БАПЦ была адраджана. У 1944 г. епіскапат БАПЦ выехаў на эміграцыю, дзе ў 1946-м увайшоў у склад Расейскай замежнай праваслаўнай царквы. У 1948 г., з дапамогай ярарху Украінскай аўтакефальнай праваслаўнай царквы, у Заходній Нямеччыне была адноўлена БАПЦ. Яна існавала ў Заходнім Эўропе, ЗША, Канадзе і Аўстраліі. Пасьля съмерці мітрапаліта Андрэя (Крыта) у 1983 г., у 1984 г. Царква раскалолася на дзіве часткі зь япіскапамі Мікалаем (жыў у Таронта) і Ізяславам (у Брукліне) на чале. Прычыны расколу былі хутчэй асабістымі. Акрамя таго, на эміграцыі дзеяньчае шэраг беларускіх праваслаўных прыходаў, не паднічаленых БАПЦ, якія знаходзяцца ў юрисдыкцыі Канстанцінопальскага патрыярха. Яшчэ адна эміграцыйная структура, якая называе сябе Беларускай народнай праваслаўнай царквой, зьявілася ў 1990-х спрабавала перанесці сваю дзеянасць у Беларусь.

Вяртаньне на Бацькаўшчыну

Васіль Русак, беларускі нацыянальны дзеяч з Саўт-Рывэр (ЗША), і уладыка Мікалай каля Мірскага замку

Мітрапаліт МІКАЛАЙ (Міхал Мацукевіч, 21 траўня 1917 — 20 чэрвень 2002) нарадзіўся ў Самарскай губэрні, дзе ягоны бацькі былі ў бежанстве.

На Палесісе, у Моталі, вярнуўся ў 1921 г. Служыў у польскім войску, браў удзел у нямецко-польскай вайне 1939-га, быў паранены. Падчас нямецкай акупацыі апынуўся ў канцлягеры. Пасля вайны жыў у Ангельшчыне, пасля пераехаў у Канаду, браў актыўны ўдзел у беларускім грамадzkім жыцці. Адчуўшы пакліканьне, стаў праваслаўным сіянтаром. 10 сакавіка 1968 г. быў хіратанізаваны на япіскапа. З 1984 г. кіраваў адной з дзівюх частак БАПЦ. У пачатку 90-х наведаў Беларусь, сустракаўся з мітрапалітам Філарэтам.

Мітрапаліт АЛЯКСАНДР (Аляксандар Салагуб) нарадзіўся ў Баранавічах у 1962 г. У 20 гаду выйшаў з камсамолу, пажадаўши прысьвяціць сябе служэнню Богу. За гэта трапіў пад рэпрэсіі, змушаны быў працаўніцтва вартаўніком. Скончыў у Маскве Духоўную семінарію і Акадэмію, асыпрантуру, абараніў дысэртацию па багаслоўлю. Скончыў таксама Экуменічны інстытут Сусветнай рады цэркваў у Жэнэве. З 1994 г. быў сакратаром прадстаўніцтва Маскоўскага патрыярхату пры патрыярху Аntyяхійскім у Дамаску, потым сакратаром япіскапа РПЦ Гур'я ў Парыжы. Пэўны час адказваў за сувязі з Ватыканам, неаднаразова сустракаўся з Папам Рымскім. Выступіўши з выкрытыцем ярарху-гомасексуалісту у РПЦ, у 1999 г. шыю ў БАПЦ, пераехаў у Амерыку. У 2000 г. зрабіўся япіскапам, намесьнікам кіраўніка БАПЦ, кіраўніком Місінага аддзелу.

Мітрапаліт ІЗЯСЛАЎ (Іван Бруцкі) нарадзіўся 22 студзеня 1926 г. у в.Белавуша на Століншчыне. Скончыў польскую пачатковую школу. Падчас нямецкай акупацыі быў вывезены на працу ў Нямеччыну. З 1947 г. жыў у Канадзе. Скончыў Манітобскі ўніверсітэт, па спецыяльнасці інжынер. З 1962 г. жыў у ЗША. У 1979 г. быў высьвячаны архіяпіскапам Мікалаем на сіянтара. 22 лютага 1981 г. хіратанізаваны ў япіскапамітрапалітам Украінскай праваслаўнай царквы Місіціславам і архіяпіскапам Арэстам. На III Саборы БАПЦ у Манч�тэрскім замежніцтве ў 1984 г. абраны мітрапалітам часткі БАПЦ. Жыве ў Брукліне (ЗША).

Праект заходу неабмежаванай улады

Працяг. Пачатак у № 22.

Выбарчая кампанія: інтэграцыйная карта

Галоўным мательм Кебічавага рашэння перапыніца палітычныя засцілак і распачаць у Беларусі першую постсавецкую выбарчую кампанію было спадзіванье на гравшовы саюз. "Рублёвая зона" гарантавала хуткае вырашэнне надзённых эканамічных праблемаў краіны, і прэм'ер настояў на ўядзеніні інстытуту прэзыдэнцства шляхам фарсаванага прынесьця новай Канстытуцыі 15 сакавіка 1994 г. Тады ж абвешчаныя выбары задумліся як "блізкіы", трывомф Кебіча, падмацаваны щудадзейным эканамічным паляпшэннем, якое мусіў прынесці гравшовы саюз. Аднак у часе аблеркавання дэталей будучай дамовы паўстаў шэраг юрдычных і тэхнічных праблемаў, якія засведчылі, што аўтаданніе гравшовых систэмаў простае толькі на слоах. Прыйкладам, зьявілася патрэба перапісаць новую беларускую канстытуцыю, якая забараняла замену нацыянальнай валюты іншым плацежным сродкам, а зрыў выкананія бюджetu і страта беларускімі таварамі кандэрназольнасці на замежных рынках рабілася рэальнасцю. За колькі тыдняў "рублёвая зона" ператварылася ў эфэмэрную перспэктыву, якая мусіла адно заставацца праўдападобнай, пакуль трывае выбарчая кампанія. Так, урад прасіў у расійцаў да вагонаў іхных рублёў, аблічаючы аддаць пасыльку выбараў.

Другой перашкодай быў Лукашэнка, чия кампанія набірала абароты надзвычайнімі тэмпамі. Ён здолеў незадржанаць выбарчую стратэгію Кебіча дўвум манёўрамі. Па-першое, пераключыў узага грамадзства з расійска-беларускіх гравшовых адносінай на ўласную баражбу з карупцій. Уага да самога Лукашэнка быў падагрэтая замахам, быццам бы зьдзеісьненым на яго, і новымі авбінавачанынамі ў бок вышэйшых урадоўцаў (так, Лукашэнка звінаваціў новага парлямэнцкага сэлікера ў спрыяньні беларускай мафіі). Па-другое, ён змініў, што дамова аб гравшовым саюзе, падписаная Кебічам у красавіку 1994 г., шкодзіць інтэрсам Беларусі, і паабязаў вярнуцца да ленташнія верасьнёўскага пагаднення, заснаванага на формуле "адна валюта — два нацыянальныя банкі". У адрозненінне ад нацыяналістаў, Лукашэнка выступаў супраць ураду, не адкідаючы ягоных пляніяў, а аблічаючы ажыццяўвіць іх на больш выгадных для Беларусі ўмовах. За два тыдні да выбараў Кебічавы козыры былі пабітыя.

Першыя крокі Лукашэнкі: ад прыціркі на новай пасадзе да інтэграцыйной гонкі

Расійская кіраўніцтва прызналася, што афіцыйна падтрымлівалі Кебіча, толькі пасылька Лукашэнкай інагурацыі. Прэм'ер-міністар Віктар Чарнамырдзін і ягоны на-меснік Аляксандар Шохін заявілі, што дамова аб гравшовым саюзе была падпісаная з улікам чаканага абраўніні Кебіча прэзыдэнтам Беларусі ў зліцця дэзвукі краіны. Перамогу Лукашэнкі ў Крамлі прынялі з пэўным безаўгоццем, бо за ім ужо замацаваўся імідж адзінокага і непрадказальнага чужаніцы. Тому нікай новай палітыкі ў дачыненні да Беларусі ёсць новага лідэра адразу пасылька выбараў выправацавана не было. Што да Лукашэнкі, дык ён цяпер вымушаны быў кіраваць краінай без расійской дапамогі. Сутыкнуўшыся з гэтым, ён неўпрыкмет зъменышыў сваю інтэграцыйную рыторыку і ў першай прамове пасылька інагурацыі ўрачыста паабязаў умадоўваць сувэрэнітэт Беларусі. Надышоў пэрыяд

Лукашэнкавых ваганьняў і сумневаў.

Кульмінацый пахаладання менска-маскоўскіх адносінай сталася адкрытае сутыкненне Лукашэнкі з Ельцыным у кастрыйніку 1994 г. Апошні, яўна наперакор Лукашэнку, прапанаваў Кебічу ўзнажаліць Міждзяржаўны эканамічны камітэт краінаў СНД і перанесці сталіцу Садружніцтва зі Менску ў Москву. Лукашэнка здолеў заблякаваць абедзівye ініцыятывы, але налагніцца засталася.

Зіма 1994—95 г. сталася для Лукашэнкі надзвычай сур'ёзным выправаваннем. Ён вымушаны быў даваць рады гіперінфляцыі, перамагчы якую можна было, толькі адпусціць цэнты — насуперак перадвыбарным аблічаныям. Эканамічны спад падараваў Лукашэнкаву папулярнасць, і ягоны рэйтынг знізіўся больш чым напалову ў параўнанні з летам, а гэта пагражала перамогай БНФ на блізкіх парлямэнцічных выбарах. Тым часам скончыліся "сто дзён", адведзеных апазыцый новаму прэзыдэнту ў якасці выправавальнаага тэрміну. Роўна праз год пасылька таго, як Лукашэнка антыкарупцыйным дакладам распачаў свой крыжковы паход па ўладу, фракцыя БНФ у Вярховным Савеце разгарнула ўласную атаку, ужыўшы ў якасці галоўнай палітычнай зброі той самы інструмент. Дэпутат Сяргей Антончык выступіў з прамовай, у якой звінаваціў першых асобаў Лукашэнкавага атачэння ў карупцыі. Рэзанс узмадзіўся зъяўленнем бельх пляміаў у дэзяркаўных газетах, якія паспрабавалі быті апублікаўці тэкт выступу. За чатыры месяцы да парлямэнцічных выбараў Лукашэнка быў вымушаны аблічаны.

На фоне аслаблення сваіх пазыцыяў у краіне ён хапатліва павярнуўся ў бок Расіі, шукаючы там палітычныя эканамічныя падтрымкі, хай сабе ѹ сымбалічнай. Ён імкнуўся падухіліць перамогу апазыціі на траўненскіх выбарах, зрушыўшы акцэнты агітацыйнай кампаніі з бягучых эканамічных спраў і асабістых дасліненій прэзыдэнта Лукашэнкі на пытанні, больш прыцягальныя для большай часткі ягонага электарату — пэнсіянэраў, вяскоўцаў і жыхароў Усходняй Беларусі. Так больш чым праз падыходу ідэя інтэграцыі з Расіяй і аднаўленчы Савецкага Саюзу вымыла з туману і зноў запанавала на беларускай палітычнай арэне. 2 лютага 1995 г. на пасяджэнні Саюзу вэтэранаў Лукашэнка паведаміў пра свой намер зладзіць рэфорам панаступных пытанняў:

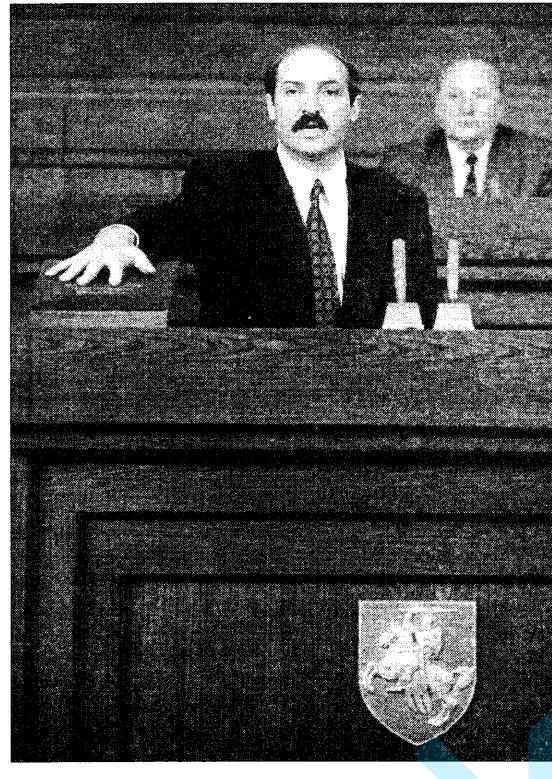
— уядзеніне ў Беларусі расійскіх мовы ў якасці другой дэзвукі;

— замена нацыянальнай сымболікі;

— прыпыненне прыватызацыі;

— ухваленне палітыкі "шырокай" інтэграцыі з Расіяй.

Падтрымка гэтых пропанаваў выклікала крызіс дэмакратычнай апазыцыі, бо адмайляла плён яе змагання — угрунтаванье на нацыянальных сымбаліях і беларусізмі незалежнасці. Рэфэрэндум паскорыў і ўсталявашы гегемоніі Лукашэнкі ў палітычнай і ідэалічнай сферы: нацыянальны патрыятызм як ідэалічнай дамінанта саступіў месца "савецкаму кансерватызму", а большыня дзяячоў дэмакратычнай апазыцыі трапілі на ўзбочыну палітычнага жыцця. Рэфэрэндум прадстараваў павярхойнасць беларускага нацыянальнага адраджэння пачатку 90-х. Стаяўка на звыклыя съветаполігід выявілася эфектыўным палітычным манёврам. Ён як толькі дапамог умацаваць уплыў Лукашэнкі як абаронцы палітычных традыцый большыні грамадзства, але і спрыяў раскурчванню пропагандысцкай шуміхі, што прадухіліла абраўнініе кандыдатаў

ад БНФ у новы парламэнт.

Паралельна Лукашэнка пераадолеў канфлікты з Крамлём, што награмадзілі ў першыя месяцы ягонага прэзыдэнцства. Ён зрабіў Маскве колькі ўшадробы інтэграцыйных пропанаваў, ад якіх тая не змагла адмовіцца. У верасні Ельцын наведаў Менск, каб падтрымкі з Беларусі Дамову аб дружбе і супрацоўніцтве. Згодна з ім, Расія захавала вайсковую прысутнасць на тэрыторыі Беларусі да 2010 г. і атрымлівала доступ да сродкаў бেларускай супрацьпаветранай абароны; паміж дзіўзюмі краінамі ўкладаўся міжны саюз; паўночна-захадная мяжа Беларусі фактычна ператваралася ў вайсковую і часткову мытнную граніцу Расійскай Федэрэцыі, бо ўздоўлілася сумесная ахова межа і сумесны мытны кантроль; Беларусь выказвала готовасць забяспечыць Расіі транзитны калідор да Калініградзкай вобласці; нарашце, Беларусь адмайлялася браці гроши за транзит некаторых расійскіх тавараў (прадусім нафты і газу). Узамен Беларусь атрымлівала гарантаваныя пастаўкі энэрганосітаў па зыніках на расійскіх рынках. Дамова замацоўвалася расійскай дамінаваныне ў сферы бяспекі ды вайсковага супрацоўніцтва і давала падставу для размовы пра магчымую інкарпарацыю Беларусі ў склад Расіі. Яна сустэрэта пратест апазыцыі, але была ратыфікаваная Вярховным Саветам у красавіку 1995 г.

Камуністычная і нацыяналістычнай апазыцыі Расіі літаральна малілі на Лукашэнкі, што філітаваў з савецкай палітычнай спадчынай і сымболікай. А ягоныя ўшадробы саступілі ў палітычным, эканамічным і вайсковым абсягах забяспечвалі им падтрымку расійскай эліты. Для Лукашэнкі гэта была пара ідэалічнай "злагады" паміж інтэграцыйнімі ініцыятывамі ды наступнімі эканамічнымі і палітычнымі ўгодамі з Расіяй, якія мацавалі ягону ўладу. Распад Савецкага Саюзу стаўся велізарнай траўмай для расійскага грамадзства і яго эліты, якая вымушана была перагледзець сваю палітычную ідэалічнай апазыцыі з пасыльку выбарчай кампаніі — асабіў пленіней на гэтым сэнсе была паездка Ельцына ў Берасцейскую крэпасць 22 чэрвень 1996 г.

Хоць новая дамова з Расіяй была фармальнай і не дадала нічога істотнага да адносін між дзіўзюмі краінамі, яна справакавала сэрвісную працтваўтству ў Менску, што сталі вядомыя як "Менская вясна". Упершыню выступы апазыцыі скончыліся масавымі сутычкамі з праваахоўнымі сіламі. Гэта атрымала вялікі розглед на расійскіх электронных СМІ. Кадры са сцэнамі гвалту, ужываныя супраць дэмантрантаў, паказвалі гледачам з мэтай запалахан'іх і знеахвоўніць галасаваць за камуністу, якія падтрымлівалі Лукашэнкавы дзеяньні, на чэрвеньскіх выбарах. Расійскія СМІ праўрыцілі памяшаныя на пасыльку выбараў на гэтым вядомымі сіламі. Гэта розглед атрымала вялікі розглед на расійскіх электронных СМІ. Кадры са сцэнамі гвалту, ужываныя супраць дэмантрантаў, паказвалі гледачам з мэтай запалахан'іх і знеахвоўніць галасаваць за камуністу, якія падтрымлівалі Лукашэнкавы дзеяньні, на чэрвеньскіх выбарах. Расійскія СМІ праўрыцілі памяшаныя на пасыльку выбараў на гэтым вядомымі сіламі. Гэта розглед атрымала вялікі розглед на расійскіх электронных СМІ. Кадры са сцэнамі гвалту, ужываныя супраць дэмантрантаў, паказвалі гледачам з мэтай запалахан'іх і знеахвоўніць галасаваць за камуністу, якія падтрымлівалі Лукашэнкавы дзеяньні, на чэрвеньскіх выбарах. Расійскія СМІ праўрыцілі памяшаныя на пасыльку выбараў на гэтым вядомымі сіламі. Гэта розглед атрымала вялікі розглед на расійскіх электронных СМІ. Кадры са сцэнамі гвалту, ужываныя супраць дэмантрантаў, паказвалі гледачам з мэтай запалахан'іх і знеахвоўніць галасаваць за камуністу, якія падтрымлівалі Лукашэнкавы дзеяньні, на чэрвеньскіх выбарах. Расійскія СМІ праўрыцілі памяшаныя на пасыльку выбараў на гэтым вядомымі сіламі. Гэта розглед атрымала вялікі розглед на расійскіх электронных СМІ. Кадры са сцэнамі гвалту, ужываныя супраць дэмантрантаў, паказвалі гледачам з мэтай запалахан'іх і знеахвоўніць галасаваць за камуністу, якія падтрымлівалі Лукашэнкавы дзеяньні, на чэрвеньскіх выбарах. Расійскія СМІ праўрыцілі памяшаныя на пасыльку выбараў на гэтым вядомымі сіламі. Гэта розглед атрымала вялікі розглед на расійскіх электронных СМІ. Кадры са сцэнамі гвалту, ужываныя супраць дэмантрантаў, паказвалі гледачам з мэтай запалахан'іх і знеахвоўніць галасаваць за камуністу, якія падтрымлівалі Лукашэнкавы дзеяньні, на чэрвеньскіх выбарах. Расійскія СМІ праўрыцілі памяшаныя на пасыльку выбараў на гэтым вядомымі сіламі. Гэта розглед атрымала вялікі розглед на расійскіх электронных СМІ. Кадры са сцэнамі гвалту, ужываныя супраць дэмантрантаў, паказвалі гледачам з мэтай запалахан'іх і знеахвоўніць галасаваць за камуністу, якія падтрымлівалі Лукашэнкавы дзеяньні, на чэрвеньскіх выбарах. Расійскія СМІ праўрыцілі памяшаныя на пасыльку выбараў на гэтым вядомымі сіламі. Гэта розглед атрымала вялікі розглед на расійскіх электронных СМІ. Кадры са сцэнамі гвалту, ужываныя супраць дэмантрантаў, паказвалі гледачам з мэтай запалахан'іх і знеахвоўніць галасаваць за камуністу, якія падтрымлівалі Лукашэнкавы дзеяньні, на чэрвеньскіх выбарах. Расійскія СМІ праўрыцілі памяшаныя на пасыльку выбараў на гэтым вядомымі сіламі. Гэта розглед атрымала вялікі розглед на расійскіх электронных СМІ. Кадры са сцэнамі гвалту, ужываныя супраць дэмантрантаў, паказвалі гледачам з мэтай запалахан'іх і знеахвоўніць галасаваць за камуністу, якія падтрымлівалі Лукашэнкавы дзеяньні, на чэрвеньскіх выбарах. Расійскія СМІ праўрыцілі памяшаныя на пасыльку выбараў на гэтым вядомымі сіламі. Гэта розглед атрымала вялікі розглед на расійскіх электронных СМІ. Кадры са сцэнамі гвалту, ужываныя супраць дэмантрантаў, паказвалі гледачам з мэтай запалахан'іх і знеахвоўніць галасаваць за камуністу, якія падтрымлівалі Лукашэнкавы дзеяньні, на чэрвеньскіх выбарах. Расійскія СМІ праўрыцілі памяшаныя на пасыльку выбараў на гэтым вядомымі сіламі. Гэта розглед атрымала вялікі розглед на расійскіх электронных СМІ. Кадры са сцэнамі гвалту, ужываныя супраць дэмантрантаў, паказвалі гледачам з мэтай запалахан'іх і знеахвоўні

Наша Ніва [24] 28 чэрвень 2002

ПРАГРАМА ТВ З 1 ДА 7 ЛІПЕНЯ

9

5 ПЯТНІЦА, ЛІПЕНЯ

БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.25 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добраі раніцы, Беларусь!
9.15, 17.05 "Дамскі пакой". Сэрыял.
10.10, 15.45 "Навальнічны камані". Сэрыял.
10.35, 22.00 Сэрыял "Атрад па барацьбе з мафіяй".
12.20 Добраі дзеяні, Беларусь!
13.05 Маст. фільм "Вікторыя".
14.30 Сад мары.
15.20 "Апошняя рэзэрвация".
Мультсэрыял.
16.10 Сэрыял "Жамчужыны акіяну".
18.25 Зона Iкс.
18.35 Да 120-годзьдзя з дня нараджэння народнага пазта Беларусі Янкі Купалы. "Паўлінка". Трансляцыя спектаклю з Нацыянальнай акадэмічнай тэатру імя Янкі Купалы. У антракце — "Музей Янкі Купалы". Дак. фільм.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 Спорт-кур'ер.
23.45 Карапеўская паліваньне.
0.10 Баявік "Шаленія сабакі".

СТВ

6.00, 12.30, 16.30, 19.00, 23.15 "24 гадзіны".
6.15, 20.45 Навіны СНД.
6.30, 16.00 "Паўэр рэйндэр", ці Магутныя рэйндэр". Тэлесэрыял.
7.00, 14.30 Мультфільмы "Прыгоды Папіруса", "Вуншпунш", "Інспектар Гаджэт".
8.30, 20.30 "Аўтапанарама".
8.45 Прыгоднікі фільм "Знак Зоры".
10.00, 19.50 "Тэма дня".
11.10 "Віртуальны сьвет".
11.20 "Сынеданье зь Лікай".
11.30 Канал гісторыі: "Росвал: разгадка таямніцы". Дак. фільм.
12.45 "Незвычайнія людзі". Дак. сэрыял.
13.15 "Забойная сіла". Тэлесэрыял.
14.45 Меншчына. Людзі, падзеі, факты.
16.50 "Яга, чэмная страсьць".
17.55 "Сімейнае кіно з калекцыі "Hallmark": "Падарожжа да цэнтра Зямлі".
19.15 "Добры вечар, маленькі...".
19.30 Віртуальны сьвет.
19.40 "СТВ-спорт".
20.00 "Добры дзеяні, доктар!".
20.15 "Зямля людзей".
21.00 Фантастычная баявік "Уцёкі з паскарэннем".
23.30 Гісторычна драма "Ўзнагарода доктара Шутца".
1.45 Музыка на СТВ.

8 канал

17.30 Мультфільм "Нязнайка".
17.45 Сэрыял "Масад".
18.30 Тэлекрама.
18.45 Mast. фільм "Багзі".
20.45 "Вечарніца".
21.00 Дак. фільм "Кветкі Мэйхуа".
21.15 Рычард Гір у баевіку "Шакал".

Першы музычны

7.00, 7.20, 7.35, 8.05 Музычны блёк "Intro-mix".
7.15, 8.00, 14.00, 17.00, 19.00, 0.00 Менск-ньюз.
7.30, 18.0, 23.00 Спорт-ньюз.
11.00, 14.05, 17.05 Музычны блёк "Day mix".
18.05, 21.10 Музычны блёк "Top mix".
19.30 Праграма па заяўках "People mix".
21.00, 23.00 Калыханка ад Сашы і Сірохі.
22.00, 23.05, 23.40, 0.05 Музычны блёк "Night mix".
22.20 Праграма "Дваццатка першых".

АНТ

8.00, 11.00 Навіны
8.15, 17.20 "Сімейная повязі". Сэрыял.
9.10 Баявік "Нястрымы".
10.05 "Кошкі-мышкі". Мультфільм.
10.30 Яна Чурыкава ў праграме "Аб'екты".
10.45 "Ералаш".
15.55 Вялікае мыцьцё.

8 канал

15.00 Mast. фільм "Хлеб, каканьне і фантазія".
16.30 Мультфільм "Алі-баба і сора разбійніка".
17.00 Сэрыял "Масад".
17.45 Кі-відэа "Top 8".
17.50 Mast. фільм "Форт Саган".
18.45 "Вечарніца".
21.00 "Більярд-клуб".
21.20 Mast. фільм "Джэймз Бонд — агент 007".

Першы музычны

8.00 Музычны блёк "Intro-mix".
11.00 Праграма "FORMAT".
11.20 Музычны блёк "Day mix".
18.00, 21.00 Музычны блёк "Top mix".
19.30 Праграма па заяўках "People mix".
2.00 Музычны блёк "Ня спацы!"

АНТ

7.00, 9.00, 14.00 Навіны.
7.10 "Нязнайка на Месяцы".
Мультфільм.
7.30 "Ералаш".
7.50 Словы паstryra.
8.00 Сэрыял "Сабачая справа".
9.10 Сымбіозы.
9.45 Смак.
10.05 Прэм'ера. "Сымяротная заборы: расейская вэрсія".
10.35 Сэрыял "Уцякай".
11.25 "Каб памяталі...". Віталь Саломін.
12.05 Баявік "Хто заплатіць за ўдачу".
13.30 Дыснай-клуб: "Качыны гісторыі".
14.10 Фестываль "Рэальная музыка".

8 канал

15.15 Фільм "Выйгрыш адзінога камэрсанта".
17.00 Вячэрнія навіны.
17.20 "Вялікае мыцьцё". Закрыцьце сезона.
18.55 "Хто хоча стаць мільянэрам?".
20.00 Час.
20.30 "Нашы навіны".
20.55 Сыльвэстар Сталон ў баевіку "Рокі-4".
22.45 Чалавек і закон.
23.15 Дзэнінькі Маскоўскага кінафестываля.
23.25 Баявік "Зона злачыннасці".

17.00 Вячэрнія навіны.
18.25 Дак. дэтэкты. "Узброеная і вельмі небяспечная". Справа 2002 году.
19.00 Полье цудаў.
20.00 Час.
20.35 "Нашы навіны".
21.00 "Расейская рулетка".
21.15 Рычард Гір у баевіку "Шакал".

ПТР

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.10 Прэм'ера. "Гэта — Галівуд!".
Дак. сэрыял.
9.00 Тэлесэрыял "Вечны поклі".
10.20 Камэдыя "Боблака-рай".
11.45 Новая "Старая кватэра".
16.20 Прэс-клуб.
17.30 Усе Расея.
17.50 Прэм'ера ПТР. "Казкі пра ханьхене".
18.50 Дабравач, дзецы.
19.35 Мясцовы час. Весткі — Масква.
19.55 Дэтэкты "Двайны капкан".
22.40 Баявік "Сховішча".
0.50 Гарачая дзясятка.

Культура

9.15 Усе сурсы Карану.
9.35, 16.25 "Кучугуры і навакольле". Дак. сэрыял.
10.40 "Экалея літаратуры".
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны

культурэ.
11.45 Містэр Пронька". Мультфільм.
12.10 Незвычайны Абрацоў.
12.50 "Звышнавука". "Кібермозг".
13.15 "Урокі расейскай". Т.Бунін.
13.35 "Цёмныя прысады". Чытае Ала Дзямідава.
13.35 "Вынаходнік Алекс". Тэлесэрыял.
14.30 "Хто мы?".
15.10 Са збору ДМГМ імя А.Пушкіна.
15.35 "Гранд". Тэлесэрыял.
15.50 Малыя музэі Санкт-Пецярбургу.

ПТР

17.50 Малыя музэі Санкт-Пецярбургу. "Тэатральны летапіс ХХ стагодзьдзя". Кіроль Ладура.
18.45 Білет у Вялікі...
19.25 "Рэкс". Мультсэрыял.
19.40 "Сыси — ракавыя гады імператрыцы". Mast. фільм.
21.25 Блес-клуб.
22.05 "Поўныя нядзінкі". Тэлесэрыял.
23.25 Джазафрэнія".
23.53 Праграма перадач.

HTB

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сеньня.
7.10, 7.35 Раніца на HTB.
7.50 "Папіцэйская". Абавязак ці пачуцьці".
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 "Зусім сакрэтна".
10.20 Служба выратаваньня.

HTB

18.00 Трыяляён. Чэмпіянат Эўропы. Жывая трансляцыя.
20.30 Экстремальная гульня.
21.30, 0.45 Экстремальная часопіс YOZ. Пайтэр.
22.00 Бай К-1. Пайтэр.
0.15 Экстремальны спорт.
1.15 Трыяляён. Чэмпіянат Эўропы. Пайтэр.

11.20, 14.40, 17.40 Крымінал.
11.25 Дэткты "Прыгоды Шэрлака Холмса і доктара Ватсана", "ХХ стагодзьдзе пачынаеца", 1-я і 2-я сэрыі.
15.30, 18.35 Сэрыял "Сълед ваўкалака".
16.40 Баявік "Брудная работа".
21.35 Камэдыя "Адлётная шала-путы".
23.30 "Усё адразу!"
0.05 Трылер "Кнотка мерцьвяка".
0.55 "Кома".

Эўраспорт

9.30 Супэроначны ўік-энд, ча-сопіс. Пайтэр.
10.00 Сэры, аўтаспартыны ча-сопіс. Пайтэр.
10.30 Парусны спорт. Пайтэр.
11.00 Гольф. Пайтэр.
12.00 Конны спорт. Пайтэр.
13.00 Экстремальная віды спорту, сэрфінг. Пайтэр.
14.00 Вэліспорт, спэцыяліст.
15.00 Сумо, башо. Пайтэр.
16.00 Футбол. Часопіс УЭФА. Пайтэр.
18.00 Трыяляён. Чэмпіянат Эўропы. Жывая трансляцыя.
20.30 Экстремальная гульня.
21.30, 0.45 Экстремальная часопіс YOZ. Пайтэр.
22.00 Бай К-1. Пайтэр.
0.15 Экстремальны спорт.
1.15 Трыяляён. Чэмпіянат Эўропы. Пайтэр.

6 СУБОТА, ЛІПЕНЯ

БТ

7.00, 9.00, 15.00, 18.00 Навіны.
7.15 Існасьць. Духоўная праграма.
7.40 Сэрыял "Жанчына ў белым".
8.30 Сад мары.
9.15 Мультсэрыял "Сымба-футбаліст".
9.40 Сімейны сэрыял "Дракоша і Ко".
10.00 Экран індыйскага кіно. "Тры браты", 1-я сэрыя.
11.35 Карапеўская паліваньне.
12.00 Здарое.
12.30 Да 120-годзьдзя з дня нараджэння народнага пазта Беларусі Янкі Купалы. "Янка Купала". Дак. фільм ("Белвідэацэнтар").
12.55 Фільмаска драма "Расідна".
13.35 "Зямля людзей".
14.10 "Музюм". Слуцкі паясы.
14.25 Папіцэй".
15.20 З дакладных крыніц.
15.45 Сэрыял "VIP" (ЗША).
16.30 "Купальская стравы і напоі".
Дак. фільм.
16.45 Кінарэптыка "Купальская ноч".
18.25 "Славянскі базар у Віцебску-2001". Выбранае.
19.10 Дак. сэрыял "Пары і дуэты".
19.35 Прыгоднікі фільм "Неўтай-моўная Анжаліка".
21.00 Панарама тыдня.
21.50 Спорт-кур'ер.
22.00 Камэдыя "Укол паразонам".
23.30 Беларуская дваццатка.
23.55 Сэрыял "Камісар Шы-

СТВ

6.00 "24 гадзіны".
6.15 Канал гісторыі: "Самураі".
Дак. фільм.
7.15 "У гасціцах у Тофіка".
13.30 Мультфільмы "Сакрэтныя ма-тэрніяль", "Цік — герой", "Джы-Джын з краіны Пандаленд", "Гры-фіны".
8.30 Сад мары.
9.15 Мультсэрыял "Сымба-фут-баліст".
9.40 Сімейны сэрыял "Дракоша і Ко".
10.00 Экран індыйскага кіно. "Тры браты", 2-я сэрыя.
11.45 "Агарасьвет".
12.20 Сэрыял "Жанчына ў белым".
12.30 Арсанал.
9.15 Мультыклуб.
9.40 Сімейны сэрыял "Дракоша і Ко".
10.10 Экран індыйскага кіно. "Тры браты", 2-я сэрыя.
11.45 "Усе нармальна, мама!"
12.25 Тэлевітамін.
12.55 "Прыродная прыгажосьць Эўропы". Дак. сэрыял.
13.45 "Час мясцовых".
14.15 "Сустрэча ў Траецкім".
14.45 Энцыклапедыя беларускага спорту. Цяжкай атлетыка.
15.20 Кримінальнае дасые.
15.50 Гісторычна драма "Іван Федарава". 1-я і 2-я сэрыі.
18.20 Фільмы братоў Люм'ер.
18.35 Плянэта "АРТ".
19.10 Камэдыя "Пястун удачы".
20.40 Тэлебромэтэр. Прагноз надвор'я.
21.00 Панарама аналітычная.
21.40 Спорт-кур'ер.
21.50 Экскэнтрычная камэдыя "Остин Паўэр, міжнародны чалавек-загадка".
23.30 Тэлевізійны Дом кіно. "Імгненыі сівята".
23.55 Сэрыял "VIP".

АНТ

19.30 "Top mix".
19.30 Праграма па заяўках "People mix".
22.00 Музычны блёк "Night mix".

АНТ

7.00, 9.00, 14.00 Навіны.
7.10 Служку Рае!

HTB

7.40 Дыснай-клуб: "Цімон і Пумба".
8.05 Сэрыял "Сабачая справа".
9.10 Падарожная нататкі.
9.30 Пакуіце суседы.
10.05 KBK-2002.
12.15 Клуб падарожнікаў.
13.00 "Самі з вусамі".
13.30 Дыснай-клуб: "Miki Maüs і яго сібі".
14.10 Згублены сьевет у фільме "Мікракосмас".
15.25 Мафія неумі

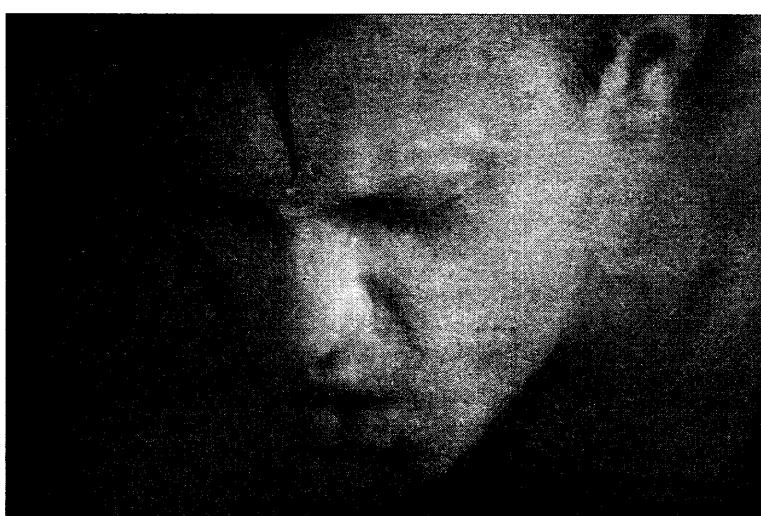
"Шчодры дар" — так называўся чэмпіянат Беларусі сярод аматараў лазні, што прайшоў 22 чэрвень. Удзельнікі прыехалі ў сталіцу з розных рэгіёнаў краіны і нават з Вільні. Жанчыны аказаліся больш трывалымі за мужчын.

Каманды па 6 удзельнікаў уваходзілі ў саўну. За імі праз шкло маглі назіраць гледачы, судзіздзі, доктар і супернікі. Кожны сядзіць столькі, колькі можа. Часцвера першых, хто ня вытрываў і выйшаў, выбываюць. Астатнія двое ідуць у наступны этап спаборніцтваў. У фінале, галоўны прыз якога — бясплатная паездка ў Фінляндыю, альнулася 6 мужчынаў і столькі ж жанчынаў.

Найлепшы час, які дагэтуль пры аналягічных умовах не дэманстраваў ніхто нават на чэмпіянатах сьвету, паказала 43-гадовая Валянціна Ўейская. Яна вытрывала 24 хвіліны 23 сэкунды. Сярод мужчынаў найлепшы вынік у 44-гадовага Сяргея Трыфанаў — 21 хвіліна 7 сэкундаў. У ягонай жонкі другое месца сярод жанчынаў — 24 хвіліны 18 сэкундаў.

Першы такі чэмпіянат у нас адбыўся летасць. Тады маладой жанчыне праста ў саўні зрабілася блаға, але выходзіць і выбываюць з туліні яна не пажадала. Давялося арганізаторам выводзіць адтуль усю каманду, паабіцаўшы, што ўсяя яна трапляе ў фінал.

Сёлета ніякіх непрыемнасцяў не адбылося. Мэдкамісія выбрала з 45 прэтэндэнтаў 40 удзельнікаў, у

Перамагчы любой цаной

тым ліку 9 жанчынаў. На леташнім чэмпіянаце фіны, славутыя сваімі лазнямі, заўважылі скандынаўскія жанчыны так доўга ў саўні не вытрымліваюць... А нашыя жаночыя каманды нават даўжэй за мужчынскія сядзіць.

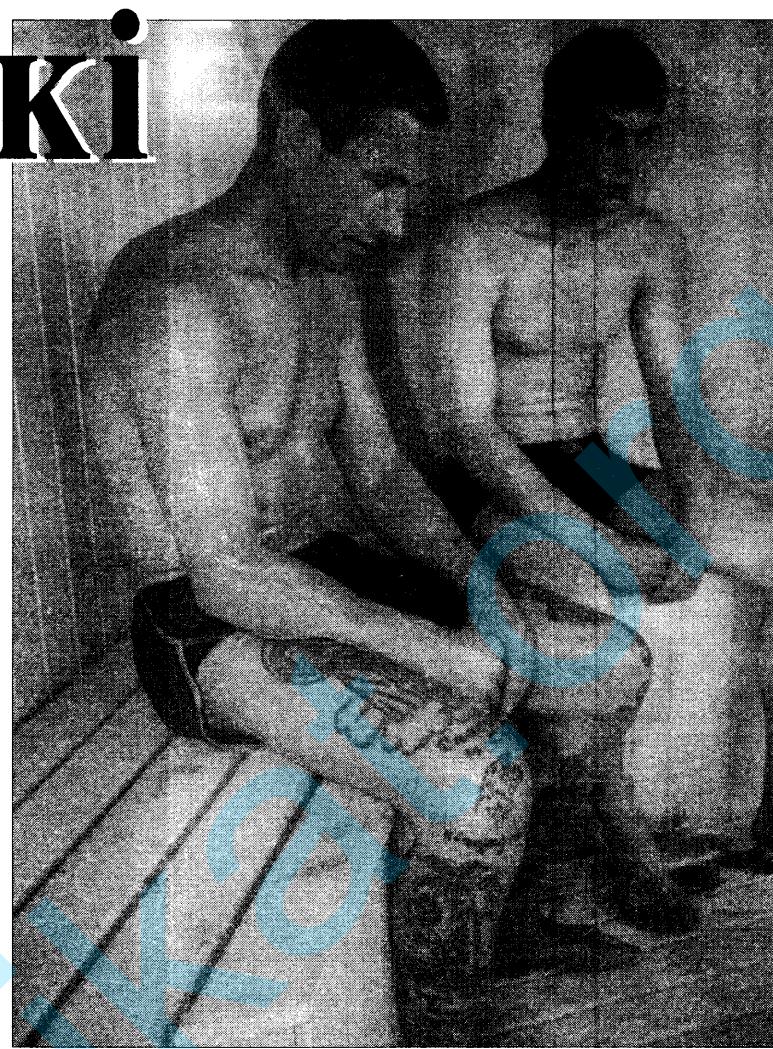
Тэмпаратура ў саўні падчас спаборніцтваў — 90 градусаў. Пры высокай вільготнасці (кожныя 30 сэкундаў на каменку вылівалася паўлітра вады) уседзець там няпроста.

Прахалода партатыўнага басейну ▲

43-гадовая Валянціна Ўейская паказала найлепшы час, які дагэтуль пры аналягічных умовах не дэманстраваў ніхто

◀ Кожны ўдзельнік спаборніцтваў атрымаў асабісты нумар

Сядзелі, сядзім і будзем сядзець!

SKULPTURNY PLENER

Lehienda z piasku

29–30 чэрвень ў Наваградку ладзіцца вялікі рыцарскі фэст, на які з'яўруцца 890 ваяроў з усёй Усходняй Еўропы. Апроч баёў і спектакляў, на Замкавай гары будзе збудаваная і "Легенда з пяску". Гурт мастакоў пад кірауніцтвам Геніка Лойкі на Замкавай гары з'яўліцца з гурбамі пяску, пяскоў, пясчанымі скульптурамі. Гурт мастакоў пад кірауніцтвам Геніка Лойкі на Замкавай гары з'яўліцца з гурбамі пяску, пяскоў, пясчанымі скульптурамі. Гурт мастакоў пад кірауніцтвам Геніка Лойкі на Замкавай гары з'яўліцца з гурбамі пяску, пяскоў, пясчанымі скульптурамі. Гурт мастакоў пад кірауніцтвам Геніка Лойкі на Замкавай гары з'яўліцца з гурбамі пяску, пяскоў, пясчанымі скульптурамі.

Такая мастацкая акцыя ўжо адбывалася летасць і пазалетася. У Заслаўі з пяску адкапалі князёўну Рагнеду, а ў Маріёве — магілу Лява. Маніфэст-зварот ініцыятараў гэтай акцыі мы друкуем ніжэй.

Skulpturny plener "Lehienda z piasku" — heta niezarehistravanaaja supołka младых ludziej (школьники, студэнты, младыя мастакі) dy inš., jakija z piasku vylaplajuć, vykopyvaju lehiendy Bačkaščyny ū vyhladzie vializnych skulptur.

My kapajem piasok. My šukajem

Manifest "Šlachu z Varahaū u Hreki"

Bielaruś.

Piasok — матэрыял nietrywały. Skulptura z jaho nieūzabavie rassypajecca. Ubačyć jaje možna tolki adzin raz za ūšio žycio. Z hetaj nahodza my sklikajem hledačou i ľadzim festy biełaruskaje kultury.

Nas deviz: „Arena volat, mythus manet” — piasok žlataje, a lehienda zastajecca.

Naša meta — abudzić Bielarusu. Bo Bielarus rassypajecca i moža žniknuć, jak skulptury z piasku.

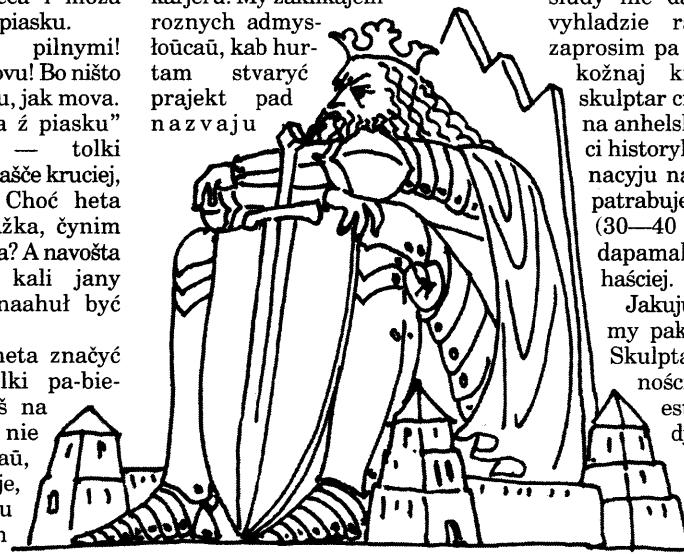
Zdzieciuki! Budźcie pilnymi! Šanujcie biełarusku movu! Bo ništo tak nia lučyć našu nacyjú, jak mova.

U krajinie "Lehienda z piasku" dziaržaūnaja mova — tolki biełaruskaja. A kab bylo jaše kruciej, dyk pišam lacinkaju. Choć hetaj dajecca nam davoli ciažka, cynam sabie lišni klopata. Navošta? A navošta skulptury z piasku, kali jany žnikauć? A navošta naahuł być Bielarusam?

Być Bielarusam — heta znaće pausiul razmaulać tolki pa-biełaruskim. Kali haveryš na movie akupanta, tady nie haveryš na movie prodka, tady rodnaia mova žnikaje, tady rodnuju movu žniščaješ. Takim čynam

padpisvaješ sabie vyrak i papaūniaješ sabuju zusim inšuju nacyjú, jakaja isnuje paralelna z biełarskaj. Imia joj — Savok. Savok nia moža kapać Lehiendu z piasku. Jon moža adno niščyć.

My žviartajemsia da Bielarsu. Da tych, chto maryć stvaryc svajimi rukami svaju krajinu. Chaj sabie maleńku, u miežach adnaho tydnia, u miežach adnaho piaščanaha karjeru. My zaklikajem roznych admyśloūcaū, kab hurtam stvaryc projekta pad nazvaju

"Mižnarodny plener piaščanaj skulptury "Šlach z Varahaū u Hreki". Heta budze nie tradycyjn vodny šlach: sučasnyja reki abmialeli, drakary pa ich nia projoduć. Heta budze ľancuh piaščanych skulptur, jakija adlustrujuć lehiendy Skandynaviji, Baftyji, Ukrayini, Maldovy dy Hrecyji — tych nacyjau, što žyuć na poūnači i poūdzień ad Bielarusi. Uschodnie-zachodni vektar siudy nie dapuskaecca, navat u vyhladzie rasiejskaj movy. My zaprosim pa 3—4 pradstaūniki ad kožnaj krajinu. Heta buduć skulptar ci mastak, pierakadčyk na anhelsku movu, kulturolah ci historyk z dakładam pra svaju nacyjú na Šlachu, artyst. Nam patrabujecca stolki z Bielarsu (30—40 čał.), jakija buduē dapamahać kožnaj hrupie hašciej.

Jakuju biełarusku lehiendu my pakažam na ūvieś ſwiet? Skulptary dy mastaki, prynoście svaje eskizy lubych estetyčnych napramkaū dy "izmaū".

Jakuju Bielaruś my pakažam hašciam? Ekskursavody, prapanouvacie cikavyja

maršruty. My budziem žyć u namiotach. Chto vožmiecca achoúvać tabar?

Pry ahulnym vohniščy naładzim navukovijja kanferencyji. Historyki, filozafy, paety! Sto vy chacieli b skazać pra Bielaruś pry hetkaj scížmie ludziej?

Amatary falkloru! Sto my zaśpiavajem la vohnišča? Z cym Bielarusy vyjduć na eūrapiejski šlach?

Artysty dy akuły biełarskaha šou-biznesu! Jakim festam my zavieršym svoj Šlach?

Pa vynikach pleneru vydadzim kataloh z fatazdykmami skulptur, udzielniaku, z tekstami lehiendau na rodnych movach, biełarskaj dy anhelskaj. Fotonrafy i vydaūcy, heta praca dla vas.

Nas čakaje šmat pracy na hetaj nivie. My volnyja ū vybary luboj kancepcyji. I tolki adna ūmovu bieskampramisnaja: projekt "Šlach z Varahaū u Hreki" budzie zrobleny na biełarskaj movie.

Pry žyvoj dziaržaūnaj movie razmaulać pa-rasiejsku — amaralna.

Kiraūnik Skulpturnaha pleneru "Lehienda z piasku" Hienik Łojka. T.: 209-05-81

Сяргей Кавалёў: “На Хатаба ў нас валяць усё”

Праваабаронца і депутат Думы разважае пра тэракты ў Pacei

Існуюць дзьве асноўныя вэрсіі таго, хто стаяў за тэрактамі верасьня 1999-га, падчас якіх загінулі больш за 300 расейцаў. Лічыцца, што выбухі ў Маскве і Валгадонску зладзілі або тэрарысты-чачэнцы, або маскоўскія спэцслужбы. Дагэтуль няма пераканаўчых доказаў, якія пацвярджаюць б туго ці іншую вэрсію.

— Даўкі хто ж узарваў дамы ў Маскве і Валгадонску ў верасьні 1999 г.?

— Калі б мы ведалі, не было бы сэнсу зъбіраць грамадскую камісію для высьвітлення абставін трагедыі, якая пакінула па сабе звыш трохсот ахвяраў і ўскalыхнула събет.

— Камісія — грамадская, а не парламэнтская. Чаму Дума не захадзела весьці съледзтва па гэтай справе?

— Мяне гэта таксама дзвіць. Я гэта тлумачу рэшткамі савецкай псыхалёгіі, якіх не пазбаўленая большасць дэпутатаў Думы. Яны ня дужа вераць, што маюць найкую рэальную сілу. Таму ўвесе час аглядаючы на тое, чаго хоча выканаўчая ўлада. Шмат хто з іх падзрае, што ўлада датычна тых трагічных здарэнняў і будзе незадаволеная, калі нехта пастрабуе дазнацца праўду. Зрэшты, у Думе, калі мы абміркоўвалі магчымасць стварэння парламэнтской камісіі, аж 180 чалавек (прапанава была б прынята пра 226 галасов “за”) гэтую ідэю падтрымалі. Супраць галасавалі 20. Большаясьць падпрасту схавала галаву ў пясок і не галасавала ўвогуле.

— Але Дума не захадзела стварыць і камісію для разбору прычынаў выбуху на “Курску”. Нікому ж ня прыйдзе ў галаву, што спэцслужбы ці ўлада маглі быць прычынаю тae катастрофы.

— Так, але матывы, якімі кіраваліся дэпутаты ў выпадку з “Курском”, таксама лёгкі зразумець. “Курск” патануў, які каманда загінула з прычынамі жудаснага развалу на флёце, неймавернай безадказнасці камандавання. І вы хочаце, каб цяпер парламэнт склікуў камісію, якая даследуе акалічнасцьі справы ды ўроціе абвесьціць, што атамаход за мільярд даляраў разваліўся на кавалкі, людзі загінулі, бо ў нас у войску бардак? Найважлікшай таямніцай у Савецкім Саюзе было і цяпер у Pacei застасцца тое, што ў нашай эканоміцы і ў збройных сілах пануе такое бязладзідзе. Шараговы дэпутат Думы выдатна ўсыведамляе, што ніякая парламэнтская камісія для расьследавання трагедыі “Курску” не патрэбная, бо яе праца прынясе Pacei толькі

ганьбу і кампраметацію. Лепей ужо гэтага не варушыць.

— Выбухамі ў Маскве і Валгадонску цяпер займаецца камісія, у якую ўваходзяць юрысты й дэпутаты, ня дужа прымінны сёньняшнім расейскім уладам. Якую вэрсію здарэнняў вы лічыце найбольш праўдападобнай?

— З самага пачатку і да сёньня былі дзьве асноўныя вэрсіі. Паводле адной, арганізатарамі выбухаў былі нейкія чачэнскія тэрарысты, згодна зь іншай — маскоўскія спэцслужбы. Ніякіх фактак, якія пацвярджаюць першую вэрсію, няма...

— Але ж адразу пасля выбухаў у Маскве міліцыя арыштавала шмат чачэнцаў, у тым ліку нейкага рабочага фабрыкі “Чырвоны суконішчык” і ягонага стрычечнага брата. У Стадрапалі судзілі пяцех жыхароў Паўночнай Каўказу, абвінавачаных у падпрыемстві дому на Кашырскай шашы ў Маскве...

— Рабочага даўно выпусцілі, бо ён ня меў да тэрактаў нікага даўнінення. Тыя небараці са Стадрапалом атрымалі шматладовыя прыгаворы — цяжка толькі сказаць, за што, бо з выбухамі ў Маскве яны таксама ня мелі нічога супольнага. Наша афіцыйная пропаганда ўвесе час цвердзіць, што за тымі тэрактамі стаяў Хатаб, чачэнскі камандзір, які ўжо на тым съвеце. Аднак на Хатаба ў нас валяць усё. Гэта праўда, што ён у Чачні кіраваў вучэбным лягерам, дзе вучылі сапёраў. Але што з гэтага вынікае?

На съвєце тыя, якія падпрымалі выбух, сказаць такіх лягеру. У Магадане я сустракаў сотні спэцыялістаў па выбуховых рэчывах, што, прадаючы ў шахтах, зрабіліся сапраўднымі прафесіяналамі ў гэтай справе.

У любым разе, да сёньняшніяга дня не ўдалося знайсці ніводнага істотнага доказу, які пацвярджаў бы існаванне так званага “чачэнскага съледу”.

— Заставецца другая вэрсія — спэцслужбы?

— На яе карысць таксама няма пераканаўчых доказаў. Наймацнейшы аргумент “за” вынікае са старога правіла, якое прымушае пытатца: “Кamu гэта было выгадна?” Чачэнцам, напэўна, не. Крамлю, ягонаму сёньняшніму гаспадару — так. Выбухі дамоў узялі хвалю

усеагульныя нянявісці да чачэнцаў. Расейцы прызналі неабходнасць вайны на Каўказе. Уладзімер Пуцін сваім жорсткім выказваннем на-конту “тэрарыстаў, якія ўзарвалі нашы дамы”, імгненна заваяваў папулярнасць, дзякуючы якой зрабіўся прэзыдэнтам. Гэта ён бацька другой чачэнскай вайны. Але адказ на пытанье “Кamu гэта было выгадна?” можа быць толькі зачапкай для съледзтва, але не аргументам для суду. Суду неабходныя доказы. А іх няма.

— Дом на Кашырскай шашы выбухнуў 13 верасьня. За 2 дні да таго міліцыйскі патруль прыўшоў праверыць падвальннае памяшканье, у якое — як выявілася потым — ужо тады было закладзена некалькі сотні кіляграмаў гексагену. І тады невядома адкуль там з'явіўся афіцэр міліцыі, які забараніў людзям з патрулем заглядзіць у падвал, кажучы, што там “працуюць нашы”...

— Добра. Усе мы чулі пра таго афіцэра. Чулі пра вартавініка, які

акурат перад выбухам вынес з дому сваё адзенне. І пра ягоную напарніцу, якую гэта заўважыла і потым загінула пры таемнічых абставінах. І пра дзіўныя “вучэбны” супрацоўнікі ФСБ у Разані, якія ў жыльім доме падлажылі ці то мяшкі з цукрам, іміточы гексаген, ці то сапраўднае выбуховае рэчыва з сапраўдным запалам. Такіх чутак, вэрсіяў беззліч. Аднак, каб іх пацвердзіць ці абвергнуць, троба даследаваць дакумэнты, дапытаты съведкаў. І якраз гэтым будзе займацца наша камісія.

— А чаму тыя, хто вядзе съледзтва па гэтай справе ў пракуратуры, ФСБ, дасюль гэтага не зрабілі?

— Адкуль вы ведаеце, што не зрабілі? Можа, яны правялі вельмі скруплёнае расьследаванье. Адно што да сёньняшнія дня маўчачы пра ягоныя вынікі; грамадства ня ведае, да якіх высноваў яны прыйшли.

— У восень 1999-га вы казалі, што яхочаце дапускаць думкі, нібыта арганізаторам тэрактаў

маглі быць расейскія ўлады. Сёньня вы зъмнілі сваё меркаванье?

— Не, я па-ранейшаму спадзяюся, што гэта вэрсія выявіца вялікай.

Апроч аргументаў, якія сяк-так яе пацвярджаюць, ёсьць і такія, што ёй супярэчачы.

— Напрыклад?

— Увіцца сабе палкоўніка ФСБ, які атрымлівае загад узарвача дома, забіць ста суйчыннікаў. Але ж гэты палкоўнік не дурны. Ён будзе прасіц пісьмовага пацвярдження загаду. А ніводзін кіраунік не падпісацца пад нечым такім. Можна, вядома, знайсці палкоўніка, на якога маецца нейкі істотны кампра-мат. Аднак такі чалавек ведае, што пасыль таго, як ён выканае жудасны загад, яго самога заб'юць. Так што ладзіць тэракты з дапамогай спэцслужбай было б неймаверна складана. Дый мне ня хочацца ве-рыць, што нашая ўлада, якія б яна ні была, здольная для дасягнення нейкіх палітычных мэтай забіць некалькі сотняў расейцаў.

— А Федэральная служба бяспекі супрацоўнічае з вами? Адказ-вае на вашы пытаны?

— Яны ня могуць не рэагаваць, бо я пасылаю ім запыты як дэпутат Думы і яны, згодна з законам, мусіць мне адказаць на працягу двух тыдняў. Яны вытрымліваюць тэрмін, але да гэтага часу шлюць нам адпіскі. Аднак мы павінны быць цярлівія і настойлівія. Калі мы здолеем давесці ўладам, ФСБ, што нашая камісія бесстаронняя, што мы хочам добра зрабіць сваю справу, можа, нам удастца пераканаць іх супрацоўніцаў з намі. Но гэта ж яны перш за ўсё павінны быць зацікаўлены ў тым, каб высьветліць, хто ўзарваў дамы, хто заб'язаў звыш 300 бязвінных людзей.

Гутарыў Вацлаў Радзіловіч,
“Gazeta Wyborcza”

Эўра расьце, даляр падае

За апошнія сем дзён амэрыканскі даляр абяцэніўся ў дачыненіі да ёу больш чым на 3%. Днімі, паводле прагнозаў, амэрыканская валюта зноў можа ўпасці. Эўра ў такім выпадку падымецца вышэй адзнакі 1 даляру ужо да канца гэтага тыдня. Гэта абяцэнівае далярову ашчаджэнныя беларусаў і б'е па экспарце краінаў, валюта якіх прывязана да ёу, — напрыклад, Літвы.

Даляр падае адносна ўсіх асноўных фінансавых актыўаў. У дачыненіі да такіх традыцыйных для розных рэгіёнаў съвету сродкаў аброны ад інфляцыі, як аўстраліскі даляр, паўднёваафриканскі ранд ці золата, амэрыканская валюта страціла ў вазе за апошнія три месяцы 10%.

Валютным экспертом цяпер ажыццяўляе падзялка, ці моцна падыметацца даляр. Але, на думку аналітыкаў “Financial Times”, існуе сама меней трывялісткі, якія забяспечаць даляру працяглае падзеянне.

1. Паводле прагнозаў эканамісту, ЗША будуць мець на працягу найбліжэйшых 12 месяцаў беспрэцэдэнтна высокі гандлёвы дэфіцыт — 450—500 млрд. даляраў, што эквівалентна 5% ВУП. Згодна з разылкі экспертаў, такі ўзровень дэфіцыту павінен выклікаць падзенне курсу нацыянальнай валютаў.

2. Глябальныя інвестары паступова сышодзяць з фінансавых рынкаў ЗША. Цяпер ім належыць калі 40% абважацельстваў Скарбу ЗША, 24% карпаратыўных аблігацый і 13% акцый-

ках, і гэта не прыводзіла да эканамічных катаклізмаў. Ёсьць імавернасць, што яны і цяпер пастараваюць амежаваць яго абяцэніўянне, каб падтрымаць сваіх вытворцаў, “звязаных” на экспарт прадукцыі ў ЗША. Спачатку цэнтральныя банкі эўразоны і Японіі будуць праводзіць інтэрвенцыі на валютных рынках для паніжэння курсу нацыянальных валютаў. Потым — з'вернуцца да стымулюючай крэдытна-грошавай палітыкі. Такая палітыка найбуйнейшых эканамічных магутнасцяў съвету выклікае глябальнае стымуляванье эканамічнага росту. Такім чынам, цяперашніе абяцэніўянне даляра ў хуткім часе дасыць добры стымул да росту эканомікі ўсёго съвету ў 2003 і 2004 г.

Беларусам жа трэба звыкацца з новай рэальнасцю ёу. Паводле трываліць гроши ў рублях не выпадае, побач з даляравыми рахункамі, варты завесці і рахунак у ёу. Для раўнавагі і страхоўкі.

П.Б.

Зварот Аслана Масхадава

Адкрыты ліст прэзыдэнта Чачэнскай рэспублікі Ічкерыя Аслана Масхадава, які ён даслаў прэзыдэнтам і прэм'ер-міністрам краінай “Вялікай вясмёркі”, у тым ліку Ўладзімеру Пуціну і Міхаілу Касцяну.

Прэзыдэнты і прэм'ер-міністры, напярэдадні вашай сутрэчы на найвышайшым узроўні ў Кананаскім сельсаветзе, каб прыцягніць вашу ўвагу да трагедыі ў Чачні ў заклікаце вас зрабіць ўсё магчымае, каб скончыць гэту бессэнсную вайну.

У тую пятніцу ў лісце да прэзыдэнта Пуціна я пацвердзіў нашую гатовасць распачаць неадкладныя крокі да мірнага вырашэння рэгіёнаў, якія падпадаюць пад патрэбнай прычынай. А гэты пракацівай б'е ўзроўні ўзроўні.

Вайну можна скончыць толькі адным способам — зрабіць ўзроўні ўзроўні. Крок да палітычных перамоў. А гэты пракацівай б'е ўзроўні ўзроўні.

З павагай, Аслан Масхадав,
прэзыдэнт Чачэнской
рэспублікі Ічкерыя

“Багема” пад заслону

У Опэры з посьпехам прайшла апошняя прэм'ера сезона — “Багема” Пучыні

Амаль усе новыя беларускія пастаноўкі апошніх гадоў — “Трубадур”, “Набука”, “Паяцы”, “Турандот”, “Лючыя да Лямермур”, “Князь Ігар”, “Барыс Гадунou”, “Юбілей”, а цяперак яшчэ і “Багема” — рыхталіся з разлікам на Салітурнскі фэстываль. Там, у Швайцарыі, на “Solothurn Classic Openair” (“Салітурнскім фэсце клясычнай музыкі на сувежым паветры”) гучыць толькі опэры ў канцэртным выкананні, без дэкарацыяў, і наша Опэра ад 1997 г. галоўныя ягоны ўдзельнікі.

Дзякуючы патрабавальніці мэ-неджэру фэстывалю Дына Арычы, беларуская Опэра мае цяпер неабсяжны рэпэртуар, які можа гана-рыца кожны тэатар сьвету. Боль-шасць новых пастановак ажыць-цялялася съпярша ў канцэртным варыянце, і толькі потым іх “апра-налі” ў тэатральну сукенку — часта недарэчную, нібы з чужога пляча.

“Багеме” ў гэтым сэнсе пашанца-валі: яна адразу нараджалася як тэатральны спектакль. Пастаноўшчыкам запрасілі 33-гадовага Георгія Ісаакяна. Ягонае найвышэйшае да-сягненне — экстравагантны “Князь Ігар” у Марыінскім тэатры (1998). Этым спектаклем пачына-ліся першыя гастролі пецярбургскага тэатру ў “Мэтраполітен Опэра”. Аднак пастаноўка не прыжылася на сцэне. Два гады таму пад на-ціскам “ахоўнікаў нацыянальнай спадчыны” Ісаакянаў варыяント “Князя Ігара” замянілі на музэйны спектакль, які нікога не раздраж-ніў.

Ісаакян усяго паставіў пяць дзе-сяткаў спектакляў, з большага ў Екацырнбургу і Пермі, дзе ён пра-

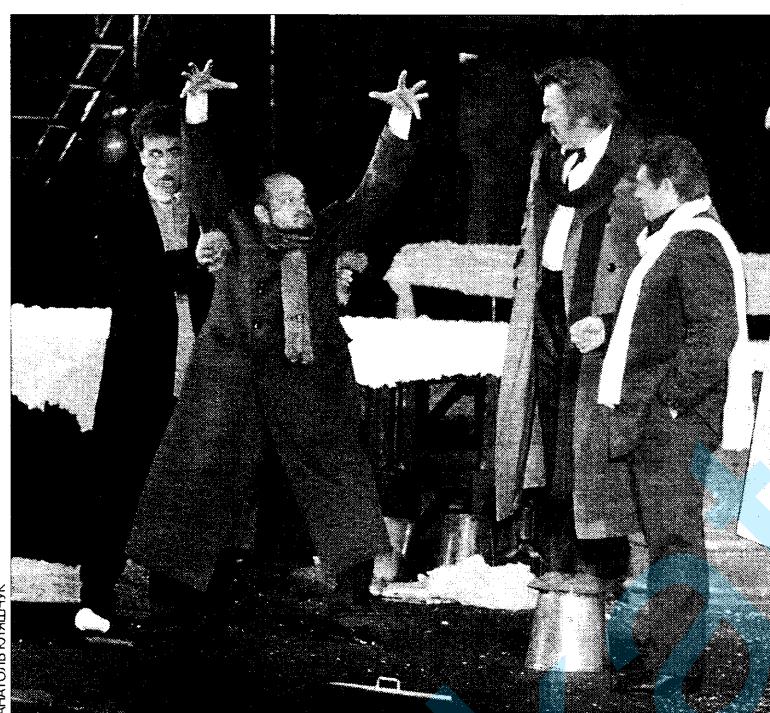
цуе мастацкім кіраўніком Опэры. Амаль усе пастаноўкі — авангардныя; многія з іх былі ўтваранаваныя найвышэйшай расейскай тэа-тральнай прэмій — “Залатой мас-кай”.

Праца над “Багемай” пад кіраў-ніцтвам Ісаакяна моцна паўплыва-ла на нашых салісташ і хор. Ім прыйшлося вучыцца рухацца. Ха-рыстам, напрыклад, давялося есці ў піці, танчыць, заляццацца, пляс-каць дзетак па попках...

Былі й авангардныя недарэч-насці. Цяжка зразумець, адкуль у першым акце на сцэне звязвалася вялізная гіпсавая далонь і чаму ў другім акце замест далоні звязвалася ступак, а ў трэцім абышлося без анатоміі. Шмат каго збыла з панта-лыку кабетка, якая ілюстравала сексуальная грашкі аднага з дру-гапляных пэрсанажаў. Яна звяз-валася на самым пачатку спектаклю, і з-за яе было сапсаванае ўражанье ад доўгачаканага зьяўлення га-лоўнай герайні — Mimi.

Але ўсё гэта дробязі ў параў-наны з відавочным посьпехам. Рэжысэр не пабаяўся перанесці дзею з 1830 у 1930 г. Дзякуючы гэ-тому змянілася ня толькі даўжыня спадніцаў, але й канцэпцыя спек-таклю. Замест нікчэмнага зборуду на сцэне адлюстравалася жыцьцё Манмарtru й Манпарнасу часоў Пікасо і Суцина. Традыцыйная “Багема” — гэта спектакль пра ня-дачнікаў, ня здолных зъяніць сваё жыцьцё. У пастаноўцы Ісаакя-на — спектакль пра людзей, якія імкнуцца да посьпеху і гатоўыя дзе-ля яго ахвяравацца сваёй чалавеч-насцю.

У апошняй дзею героі, апранутыя ўжо на ўшэдры, а ў смокіні, ба-

Пад кіраўніцтвам Ісаакяна салістам давялося паакторстваўца. Зълева на-права: Уладзімер Пятраў (Марсэль), Ільля Пэўнэр (Кален), Мікалай Май-сенека (Шанар), Сяргей Франкоўскі (Рудольф).

люющы у дарагой рэстарацыі. І ў гэ-тую хvíліну зноў зъяўляецца Mimi. Яна відавочна памірае... Стравы звязнікаюць, стол ператвараеца ў съмяротную пасьцелю. Але Mimi, што ляжыць на стале, выяўляеца лялькай, а сапрайдная Mimi — ей-ная душа — ужо туляеца па сцэне ў съпява, незаўажная для ас-татніх, занятых мітуснёй вакол лялькі. Яны ліхаманка зъбираюць гроши, каб заплаціць лекару... але гэта ўжо непатрэбна. Раскайаныне прыходзіць да гэтых людзей запозна.

З музычнага боку “Багема” амаль дасканалая Mimi (Вікторыя Курбацкая) і Мюзэта (Таццяна Тра-куючык) съпяваюць бліскучы, а Уладзі-мер Пятраў у партыі Марсэля робіць нават большае ўражанье, чым Сяргей Франкоўскі ў эфектнай партыі Рудольфа. Харошы і Ільля Пэўнэр у съціплай партыі Калена. Усе яны, апрача Франкоўскага, заспяваюць “Багему” ў Швайца-ры (спектаклі адбудуцца 5 і 9 ліпеня).

Прагучай і аркестар, хоць дыры-

Любіміца менскія і швайцарская публікі Вікторыя Курбацкая (Mimi) і Сяргей Франкоўскі (Рудольф).

жор Аляксандар Анісімаў быў кры-ху абыякавым і акадэмічным. Но тату, што ня ўдзельнічае ў салі-турніскіх спектаклях. А то тату, што лёс тэатру сёняня няпэўны. Рамонт будынку насыпэў, а пераезд трупы ў непрыстасаванае памяшканне па-гражае ёй зыншчыннем. Адна на-дзея на гастролі, ад якіх і менчуку атрымаюць кавалачак асалоды.

Юлія Андрэева

КОНКУРС ІМЯ ЧАЙКОЎСКАГА Ў МАСКВЕ У Паначэўнага — бронза

У ноч з 16 на 17 чэрвень ў менскіх “музычных дамах” ня спалі. Хтосьці вартаваў ля тэлефона, хтосьці — ля камп’ютара. І а першай гадзіні ў Інтэрнэце зявілася доўгачаканая звестка: беларускі піяніст Андрэй Паначэўны трапіў у фінал XII Міжнароднага конкурсу імя Чайкоўскага ў Маскве.

За плячыма 25-гадовага артыста ўжо былі дзяўне вельмі пачэсныя преміі. У 19 год ён здабыў Гран-пры Міжнароднага конкурсу піяністу імя Сандра Тамазоні ў Кёльне (прычым другі прэміі нікому не прысуджали). А праз два гады быў утваранаваны першы прэмія конкурс піяністу імя Ўльяна Кепэла ў Вашынгтоне. З гэтага перамогі рас-пачалася ягоная вялікая музэйчная кар’ера.

Паначэўны шмат канцэртую, асабліва ў ЗША. Ён граў нават у славутым Карнегі-холе. На яго-ных выступах ў Менску немагчыма купіць квіток... Цяпер ён — першы з тых беларускіх музы-каў, хто вучыўся на радзіме, — аптынуў ў фінале Міжнароднага конкурсу імя Чайкоўскага.

Гэтая музэйчнае спаборніцтва паўстала ў 1958 г. як частка хрушчоўскага пляні ідэяль-гічнай атакі на заходнія дз-макраты. У той час сярод эўрапейскіх інтэлектуа-лаў распаўся ѹздзілася мода на расейскага мас-тацтва XIX ст. Крам-лёўская ідэялігі намага-ліся выкарыстаць съту-ацію — прадставіць СССР у вачох сусъ-ветнай грамадзкасці законным спадчыннікам вялікай расейскай культуры, лідэрам у сусъветнай культур-най працэсе. Конкурс Чайкоўскага задумліў

ся як найбуйнейшае і самое прэстыжнае музэйчнае спаборніцтва. Яно мусіла дэманстраваць перавагу расейскай і перш за ўсё маскоўскай выкананіцкай школы.

Адбор на конкурс ладзіўся толькі сярод савецкіх музыкаў; замежнікі траплялі туды амаль аўтаматычна.

Выпускнікам і студэнтам Беларускай кансерваторыі трапіць на конкурс Чайкоўскага было амаль не-магчыма. Першыя прэміі найчасцей даставалася маскоўскім хлопцам з “чэснімі” камсамольскімі тварамі; некаторыя з іх нават зрабілі кар’еру. Затое таленавітые вы-канаўцы нярдока за-давольваліся толькі трэцій-шостай узнази-гародай ці ўвогуле не траплялі

у фінал. Сярод найбуйнейшых сусъветных славутасцяў, “уганараваных” такім чынам, — расеец Міхаіл Майскі (VI прэмія, 1966), якога часта называюць найлепшым віялянчэлістам усіх часоў і народу, вугорскі піяніст і дырыжор Андраш Шыф (IV прэмія, 1974), амэрыканскі бас-барытон Шыман Эстас (III прэмія, 1966), украінскі бас Анатоль Качар-га і эсکі тэнэр Пэтэр Дворскі (V прэмія, 1974), амэрыканскія машца-сапрана беларускага паходжання Далора-Марыя Зайц (III прэмія, 1978) і беларуская сапрана Марыя Гулегина (III прэмія, 1986).

Пасля разбалу СССР конкурсы Чайкоўскага стаў працаваць на прэ-стыж ўсёладзных пэдагогаў Мас-коўскай кансерваторыі. У 1994 г. 17-гадовы Андрэй Паначэўны паў-дзельнічаў у X конкурсе, які стаўся рэкордным па колыкасці махінацы-яў. Тады Андрэй не прайшоў нават у другі тур. Не пашанавала ён іншым беларускім удзельнікам: ані съпя-вачка Таццяна Варапай, ані віялян-чаліст Мікаэл Самоносай на трапілі ў фінал. “Конкурс Чайкоўскага не па-кінуў у міне прымесных уражан-ніяў”, — сказаў мне Паначэўны на-ступнай восеньню, атрымаўшы свой першы “дарослы” дыплём на Міжнародным конкурсе імя Шапэна ў Варшаве. Ён зарокся ўдзельнічаць у маскоўскім конкурсе. У 1998 г. у конкурсе імя Чайкоўскага ўдзель-нічалі троі беларускія піяністы — Аляксандар Іваноў, Ігар Галінкоў і Аляксей Пятраў. Яны чамусыці ста-ліся галоўнымі мішэнямі для маскоў-скай крэтыкі.

Аднак прайшлі яшчэ чатыры гады, і Паначэўнаму закарцела зноў пастроўцаўца свае сілі. У дзёньніках тэлеканалу “Куль-тура” выступленыне Паначэўнага на

першым туре ўвогуле не паказвалі, хаяц яно выклікала ў залі 10-хвілінную авацыю. Увогуле, сёлета ўсё ўдзель-нікі, у тым ліку замеж-нія, прайшлі праз жор-сткі пагядрні адбор, і сярэдні ўзроўень кан-курсантав быў значна вышэйшы, чым чатыры гады таму. Нават на гэ-тым фоне Паначэўны адрэзу ж выбіўся ў лік неафіцыйных лідэрў.

Тым ня менш, па аб-вяшчэнні вынікаў дру-гога туру музэйчныя агля-дальнікі газэты “Ведомо-сті” Міхаіл Фіхтэн-гольд цікавіўся, “чаму гэта” беларус Паначэўны прайшоў у фінал, а расецы Валодзін і Шыбко не прайшлі. Маўляў, варта было пратусыціць у фінал яшчэ аднаго расейскага выканануца.

Фіхтэнгольд ня ведае, што Шыбко — таксама беларус, які пасля сканчыў Гімназія-калееджу пры Беларускай акадэміі музыкі зъехаў у Москву, да тадэйшых педагогаў. А вось Паначэўны — чыстыя пра-дукт беларускага фартэпіяна школьнага, гадаваны які ўсё часцей дасягаюць посьпехаў на міжнарод-ных конкурсах. Зусім нядаўна 24-гадовы Канстанцін Красніцкі зда-быў чацвертым прэмію на конкурсе імя Рахманіна ў Москве.

Вынікі Міжнароднага конкурсу імя Чайкоўскага такія: Андрэй Паначэўны атрымаў званыне ляўрата, бронзавы мэдалі і прэмію 10 тысяч далаўраў. Трэцяе месца падзяліла зь ім кітаянка Цзюй Цзынь; другую прэмію аддалі расейцу Аляксею

Адначасова з Паначэўным піяніст Віталь Стакіевіч, сталы аўтар “НН”, прайшоў у паўфінал міжнароднага конкурсу ў Мінэапалісе (ЗША).

Набіуліну, а першую — японцы Аяцы Ўэхары. Чацвертая прэмія не прысуджалі, пятую падзялілі між сабою ўкраінец Зымітров Анішчанка і карэец Лім Дон Мін.

У конкурсе вакалістаў першыя прэміі атрымалі расейцы: бас Міхаіл Казакоў і эсцца-сапрана Айталаіна Адамава-Афанасьева.

У скрыпачоў віялянчэлістай першыя прэміі не прысуджаныя, а галоўнымі героямі фіналу сталіся японцы віялянчэліст Яганас Мозэр, японка-амэрыканская скрыпачка Тамакі Кавакуба і кітайскі скрыпач Сі Чэнь, які моцна паяздреў падчас бясчынстваў расейскіх футбольных фанатаў. Ён быў зібіты, з траўмай плаціў у шпіталь, аднак знайшоў у сабе сілы выступіць і атрымаў другое месца.

Ю.А.

Андрэй Паначэўны прывёз з Москвы “бронзу” і 10 тысяч далаўраў

На якое возера паехаць

Восем парадаў на адпачынак

У Беларусі налічваецца 20 тысячай рэк і ручай, больш за 10 тысячай азёраў, 143 вадасховішчы і амаль 1500 буйных, такіх якіх можна купацца без небяспекі для здароўя? Можна, вядома, выбірацца "туды, куды ёт людзі": тэмпература вады на Нарачы цяпер $+18\dots+19^{\circ}\text{C}$, на Вілейскім вадасховішчы $+21\dots+22^{\circ}\text{C}$, на Менскім моры $+21\dots+22^{\circ}\text{C}$. Аднак жа на ўсе любяць быць "у кучы". Як выбрацца сабе здароўе і экзатычнае месца для адпачынку?

Плыткія азёры

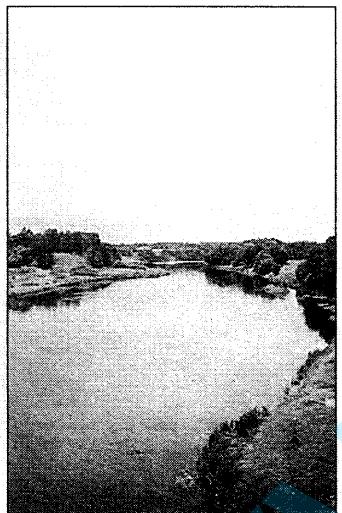
Німа возера, стаўка ці ракі, зусім не-прыдатных для купання. На дазволі ці забарону купацца ў вадае ўплываюць нават умовы надвор'я, якія могуць істотна пагоршыць якасць вады. Напрыклад, не-глыбокое возера ў сэпёку можа стаць не-прыдатным для купання працягам, што вада возера добра праграеца па ўёй глыбіні, пачынае цвісці, губляе празрыстасць, можа стаць спрыяльным асяродзьдзем для разъвіцця хваробатворных бактэрый (як Камсамольскае возера ў Менску, азёры Дахранскіе, Званае, Расна на Полячыне і інш.). У цёплай вадзе могуць завесыцца ўсялякія кішечныя палацкі, а таксама глісты.

Дзіве трубы ў адно возера

Непажадана купацца ў азёрах, размешчаных у межах гарадоў: тут можа быць мноства крыніцай забруджвання рознага паходжання. Так, у Мёрскія возера, як зафіксавалі эколагі, вялідзіве трубы: з адной бегла вада павышанаі тэмпературы (37°C пры тэмпературы вады ў возерах $16\dots18^{\circ}\text{C}$), з другой, наадварот, — паніжанай тэмпературы (12°C), але вельмі мінералізаваная (з утрыманнем соляў каля 980 mg/l).

Заазер'е пад Бялынічамі

На ўсе азёры маюць добрую на выгляд і на вобмацкі ваду. Напрыклад, вада можа

воз. Свір

Большая частка наших азёраў утворана ледавіком каля 9–10 тысячай гадоў таму. Пераважная бальшыння іх (90%) маюць плошчу да $0,5 \text{ km}^2$. Самое глыбокое возера Беларусі — Доўгае (да $53,7 \text{ m}$). Самае вялікае па плошчы — Нарач (80 km^2). За Нарачу ў пяцёрку найбольшых уваходзяць Асьвейскіе ($52,8 \text{ km}^2$), Чырвоное ($43,6 \text{ km}^2$), Лукомскіе ($36,7 \text{ km}^2$), Дрыవяты ($36,1 \text{ km}^2$).

быць брунатнай ад паступлення гумінавых кіслотаў і жалеза. У такую ваду і сам не захочаш палезыці. Прыйдадам, возера Заазер'е ў Бялынічкім раёне (глыбіня каля 12 m). Хоць хімічна вада ў ім вельмі чистая, з нізкім узроўнем мінералізацыі (да $17,0 \text{ mg/l}$), аднак яна мае кісласе асяродзьдзе (рН 5,0). Дабрацца да самога возера складана, бо месціца яно між балотаў верхавога тыпу. Тут ніяма рыбы і вельмі белна расылінасьць. Заазер'е практычна не наведваюць рыбакі і турысты, таму яно захавала амаль першыя выгляд.

Судабле

Дно возера можа быць пясчным, зручным для купання, а можа быць з вялікім слоем глею, ці сапропэлю (да $10\dots20 \text{ m}$) — пераважна ў дастаткова старых азёраў, дзе шмат біямасы расылінага паходжання і разнастайных мікраарганізмаў (фітаплянктон, зоапланктон, заабэнтас). Усе яны жывуць вельмі нядоўга і, адміраючы, павялічваюць глеісты слой. Чым больш плыткі вадае і чым большы відавы склад мікраарганізмаў і расыліннасьці ў ім, тым хутчэй "стэрэз" возера. У такі вадае зойдзеш на калена — і перапрацкаешся так, што доўга не адміреш. Напрыклад, у возеры Судабле на Смалявічыне слой сапропэлю — да 30 мэтраў.

3 дрыгвяністыя берагамі

У возера могуць быць топкія, дрыгвяністыя берагі, што таксама не спрыяе купанню. На такіх азёрах апальня дрэвы і галіны, што паступова апускаюцца на дно, таксама пагражают сур'ёзнай не-бяспекай купальшчыкам, аслабіва аматарам даўца ныряць. Такое возера Чырвонае ў Жыткавіцкім раёне.

Нарач, Рычи, Кромань, Швакшты

На ўсе азёры прыдатныя для адпачынку і з іншых прычынай: не падрыхтаваныя пляжы, месцы для купання, кемпінгі, дзе маглі бы спыніцца турысты, ніяма падрыхтаваных месцаў для вогнішчаў, ніяма біяпрыбіральніяў ці хоць бы проста прыбіральніяў. Гэта тычыцца нават азёраў, размешчаных побач з буйнымі гарадамі, пасёлкамі (Расона, Сянно, Лукомскіе, Мёрскіе, Лепельскіе, Балойса, Заслаўскіе вадасховішча і інш.). Найбольш прыстасаваны ў гэтым сэнсе для адпачынку — азёры на тэрыторыі нацыянальных паркаў і заказнікаў агульна-дзяржаўнай і мясцовай значнасці. Самыя вядомыя з іх — Нарач і Свіцязь, Рычи (Браслаўскія групы), Кромань (Налібоцкая група), Сосна (Шумілінскі раён), Чарбамыса (Полацкі раён), Вялікае Астрравіце (Полацкі раён), Вялікія Швакшты (Пастаўскі раён), Белае (поўдзень Берасцейскага раёну).

Нацыянальныя паркі, запаведнікі, замкі, помнікі прыроды — гідралагічныя, батанічныя, азёрныя, рачныя, водна-балотныя, журавінікі — усе адзначаныя на спрыяльнейшай аглядна-тапаграфічнай мапе (маштаб 1:500000), якая выйшла ў 1996 г.

"Чорны сьпіс" азёраў

У "чорны сьпіс" Паазер'я супрацоўнікі навукова-даследчай лябараторыі возераўнства залічваюць 26 азёраў: Даўбе, Навята, Пагошча, Святла — у Бра-

слаўскім раёне; Вялікае, Забельскіе, Мушкацкіе, Пятроўскіе, Сетаўскіе — у Глыбоцкім раёне; Мёрскіе, Асінаўка — у Мёрскім раёне; Задзейскіе, Кавалькі — у Пастаўскім раёне; Лесава, Люхава, Мядзведжына, Сердава, Саланец — у Полацкім раёне; Сянно — у Сеньненскім раёне; Баярскіе, Лукомскіе, Хоцькаўскіе — у Чашицкім раёне; Круглік, Лескавічы — у Шумілінскім раёне. Сюды ж можна далучыць Белае і Чорнае азёры ў Бярозаўскім раёне: гэтыя вадае не адпавядаюць гаспадарча-пітным, культурна-побытавым і рыбнагаспадарчым нормам.

Самая мяккая вада — у Брэдне

Самае нізкімінералізаванае возера Беларусі — Брэдна, што ў Расонскім раёне. Тут вада амаль дыстыліваная — усяго каля $14,0 \text{ mg/l}$ соляў на адзін літар. Невысокая ўтрыманьне соляў (ад 14 да 40 mg/l) маюць азёры Вялікае Астрравіце, Вельле, Дубок (Полацкі раён), Стрэчна (Мёрскі раён), Белянец (Расонскі раён). А вось вада ў азёрах Мугірэна, Турасты і Паўазер'е (Вушаўскі раён), Шылава (Полацкі раён) падобная да мінералікі. Мінералізацыя ў іх сягае $500\dots700 \text{ mg/l}$.

Ад нас шкода

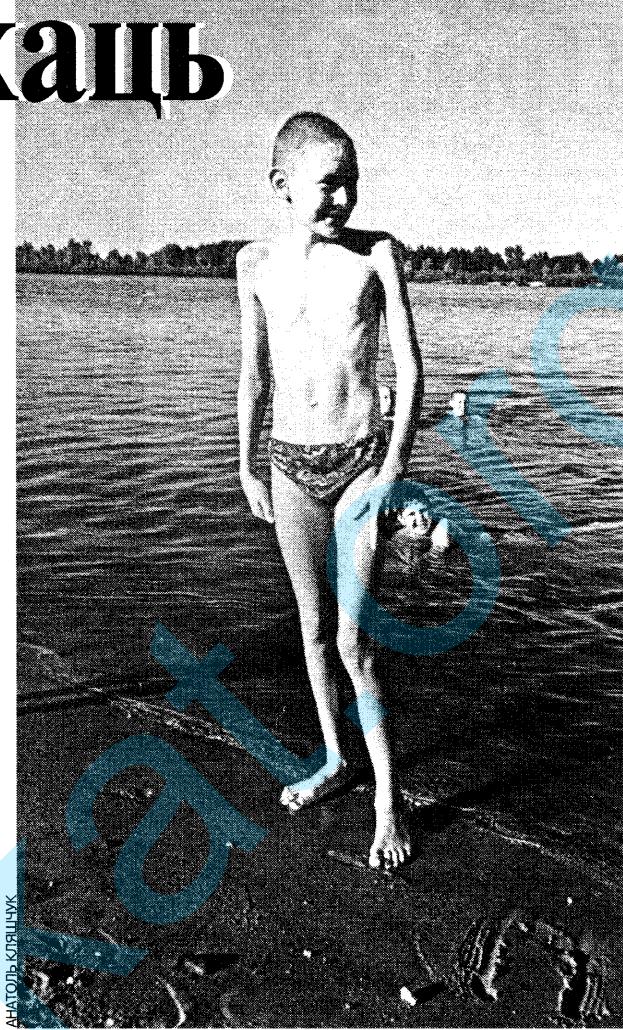
Тое, што вы выкарыстоўваеце азёры для купання і адпачынку, шкодзіць вадае. Кожнае возера можа "прыняць" за сэзон толькі пэўную колькасць адпачывалінікаў, у залежнасці ад плошчы возера, ягонай глыбіні, чысціні. Так, Свіцязь, напрыклад, разылічана на арганізаціи адпачынку 2000—2500 чалавек за год, неарганізаціи адпачынку 40000 чалавек за год. У перыяд актыўнага лову рыбы тут могуць быць шкоды для возера адпачываць з вудай 5—10 чалавек у дзень. А туды народу наядждае... Тому адпачывайце ашчадна. Бо азёры Белае, Сялява, Свіцязь, Сянно, нават пры іншых вялікіх памерах і запасах вады, за 50 гадоў даведзеныя да такога стану, што купацца ў іх стала небяспечна: якасць вады вельмі блізкая да шкоднай для здароўя.

"Дзікуны" мусяць паводзіць сябе на возерах цвілізованіх: карыстацца прыбіральнінай, паліць загадзя нарыхтаваныя сушнякі, пакідаць машыну ў аўтакемпінгу.

Штрафы

Штрафы за лоўлю рыбы ў запаведных месцах, самавольныя парубкі і раскладанье вогнішча на тад, дзе трэба, складаюць ад 3 (мінімум) да 50 базавых адзінак, а пры вялікай шкодзе (вогнішча, якое перарасло ў пажар; браканьеўства) парушальніка могуць прызначыць нават да адміністрацыйнай ці крымінальнай адказнасці. Паркавацца ў запаведных зонах можна толькі ў вызначаных для гэтага паркоўках.

Аркадзь Шанскі

АНТОЛІКІНЧУК

Азёры робяцца плыткімі і ўтрыманымі

Азёры робяцца больш плыткімі і ўтрыманымі ў сувязі з глябальнымі падыпленінамі ў апошнія 13 гадоў. Сярэдняя чэрвеньская тэмпература паверхневага слоя вады ў Нарачы ў апошнія гады складала $+17,3^{\circ}\text{C}$, у ліпені $+19,3^{\circ}\text{C}$, у жніўні $+19,4^{\circ}\text{C}$. Яшчэ 50 гадоў таму яна была зазвычай на $0,7\dots1,5^{\circ}\text{C}$ ніжэйшай. Між тым, падыпленыя прыводзіць да павелічэння выпарэнняў з воднай паверхні. Гэта адна з прычынаў раптоўнага паніжэння ўзроўню вады ў Нарачы, поруч з меншай колькасцю ападкаў і, адпаведна, зъмяншэннем прытоку ў апошнія гады.

Азёры — унікальны прыродны скарб: яны зъмяякаюць клімат, спрыяюць падтрыманью прыроднага балансу. А іх эстэтычную каштоўнасць не-магчыма ацаніць ані ў рублях, ані ў долях. Ільвіная доля фінансаў на ахову азёраў паступае з небагатых мясцовых бюджетаў. З агульнадзяржавнага фонду фінансуеца толькі 10% прыродахойных мерапрыемстваў.

Супрацоўнікі навукова-даследчай лябараторыі возераўнства геаграфічнага факультету Белдзяржуніверсітэту мяркуюць, што апошнія гады антрапагенная нагрузкa на азёры паменшала. Раней з палёў (разам з съёмкамі) у азёры трапляла вялікая колькасць фосфору і азоту, што пагарашала якасць вады. Праўда, па меры росту сельгасвирчасці зноў расце шкода ад сельскай гаспадаркі: у азёры больш вымываецца ўгненьня ў палёў. Так, у 1994 г. было ўнесена 701 тыс. т угненьня, а ўжо ў 1995 г. гэты паказынік зъменшыўся да 512 тыс. т. Але ад 1996 г. гэтая лічба ў цэлым патроху расце (летасць склада 788 тыс. т).

Летнік для моладзі ў Шчорсах

Ад 6 да 12 ліпеня ў Шчорсах, што на Гарадзенскім раёне, адбудзеца гісторычны летнік для моладзі. Ладзіць яго суполка "Гісторыка". У праграме — эксперыменты па месцы і ваколіцах, зборы на пляжы, фальклор, давядзенне да ладу сядзібы Храптовічаў. Таксама ўдзельнікі атрымаюць матчынскія наведанія па археалагічных раскопках ля Свіцязі, якімі кіруе Эдвард Зайкоўскі. У апошні вечар — бардаўскі канцэрт. Дадатковая інфармацыя праз т. 264-54-48 або (8-0296) 63-29-51 (Ірына).

**RADIO FREE EUROPE
RADIO LIBERTY**

**БЕЛАРУСКАЯ СЛУЖБА
РАДЫЁ СВАБОДА**

Новыя хвалі ў частоты ад 31 сакавіка 2002:

18:00 - 20:00	9565 кГц (31 м)	22:00 - 24:00	9530 кГц (31 м)
	11725 кГц (25 м)		9750 кГц (31 м)
	15215 кГц (19 м)		11865 кГц (25 м)
На сярэдніх хвалах частота	— 612 кГц	На схвалях частоты	— 612 і 1188 кГц
20:00 - 22:00	7190 кГц (41 м)	06:00 - 08:00	6170 кГц (49 м)
	11730 кГц (25 м)		7295 кГц (41 м)
	15480 кГц (19 м)		9635 кГц (31 м)
На сярэдніх хвалах частота	— 612 кГц	На схвалях частоты	— 612 і 1188 кГц

Інтэрнэт: www.svaboda.org Адрас: 220005, Менск-5, п/с 111;
Vinohradskaya 1, Praha 1, 110 00, Czech Republic

НАСТРОЙЦЕСЯ НА "СВАБОДУ"!

кіно

Прыгоды не без нуды

Гадоў з пяць таму я глядзеў па тэлевізары афіцыйны фільм да чарговай гадавіны ўсенароднаабраньня. Пачу́шы саўндрэк, ледзьве не зваліўся з крэслы: зьяўленне першага прэзыдэнта супрадавалася мэйдая з "Зоркаўх войнаў", пад якую рыцар-джэдай Люк Скайуокер крышыў ворагаў і цяжка пакутаваў ад безбашкоўства...

Цяпер у менскіх кінатэатрах ідзе чарговая сэрыя "Зоркаўх войнаў". Стваральнікі "Эпізоду II" прапануюць гледачам панаставаўца па часох, калі "ў далёкай-далёкай Галактыцы віравалі зоркаўх войны", адчучы асалоду ад выдатных кампьютарных спэцэфектаў і памерці ад нуды падчас любоўна-палітычных сцэнаў.

25 гадоў таму пабачыла сьвет першая частка ("Эпізод IV") "Зоркаўх войнаў". У гэтым казачна-касмічным эпізоде з робатаў, прынцэсамі і пачварамі паўстанцы Эспублікі змагаліся з Імпэрыяй зла, вайсковыя сілы якія ачольваў генэрал Дарт Вэйдэр. З таго часу ёсё ў пачалося: чэрті ў кінатэатры (да-рослыя глядзелі гэты фільм па восем разоў), мільённыя зборы, кампьютарныя гульні, зьяўленне якіх спраўдавала сама карыфіна. Пасьля трох сэрый ды перапынку ў пятнаццаць гадоў рэжысёр Джордж Лукас вырашыў зняць перадгісторыю.

У "Эпізоде I" Дарт Вэйдэр — тады яшчэ Энакін Скайуокер, кемлівы хлопчык і вучань рыцара-джэдая — на мог на быць станоўчым героям. У "Дрэннага дзядзьку" ён пачаў ператварацца якраз у сэрыі, якую мы ціцер глядзім. Пасталея Энакін (Хайдэн Крыстэнсан) на слухае настаўніка Обі-вана Кенобі (яго грае Эван МакГрэгор), раз-пораз трагічна сціскае зубы і — саме галоўнае — сымпатызуе прынцесе Падміз (Наталя Портман), каханье да якой і скіравала яго на амаральныя шляхи.

На тле іхных доўгіх разважанняў пра пачуцьці дыктатуру навіны АТН выглядаюць баевіком.

Аднак і прыгодаў у фільме хапае: пагоня за наёмным забойцам, змаганьне на зоркалетах, бітвы з паскуднымі жывёламі і мэханічнымі

жаўнерамі, дэсант клонаў і, зразумела, фірмовая лукасаўская бойка на лазэрных мячах між галоўным настаўнікам джэдая магістрам Ёдам і галоўным нягднікам — графам Дуку. Ёда тут цалкам кампьютарны — залёны, маленькі, як Чабурашка, гаворыцца вершамі, кроха і скача як зайчык, герайчна штурмуючыся калёнаў. Лялька Ёды, якая "здымалася" ў першых "Зоркаўх войнах", з пашанай здадзеная ў Бруклінскі музей мастацтва.

Перасльед найманага кілера нагадвае пагоню на паветраных таксоўках з "Пятага элемэнту", толькі ў Лукаса гэта глядзіцца больш шыкоўна ў тэхналагічна. Бітва арміяў падобная да аналігічных сцэны з "Апакаліпсису сёняня" Копалы, а паскудныя інсэкты, якія збіраюцца пакусаць прынцесу, прыпаўшы з "Доктара Но". Не кажу ўжо пра файнную сцэну на канвэеры, дзе збіраюцца баявых робатаў. Героі адбываюцца ад паветраных ворагаў і адначасова ўхіляюцца ад рычагоў — заводы ў амэрыканскім кіно даўно ўжо ператварыліся ў ўсіх лес са сваёй Бабай Ягой.

Фільм здымалася на адмысловыя лічбавыя камэры, што спрашывае кампьютарную апрацоўку. І ёсё адно некаторыя кадры складаюцца з тысячаў слайдоў. Магутнасць пэнтагонаўскіх кампьютараў саступаюць кампьютарам Лукаса. На тле бяскроўных, нецікальных, ніякіх людзей жывымі як ачалавечанымі выглядаюць менавіта віртуальных персанажы. Прыкладам, мэханічныя блазны R2-D2 і C-

3PO. Адзін тоўсты — другі тонкі, адзін маўчун — другі балбатлівы, адзін увесе час легкадумна трапляе ў нерат — другі вызывае неадэрку.

"Зоркаўх войнаў" ўжо зрабіліся гісторыяй, паўтлывалі на культуру, палітыку, чалавечую сязядомасць. Так, у Вялікай Брытаніі, згодна з апошнім перапісам, каля тысячы чалавек у графе "веравызнанні" напісалі "Джэдай". Колішні прэзыдэнт ЗША Рональд Рэйган назваў праграму стратэгічнай абарончай ініцыятывы — з касмічнымі караблямі й лазерамі — праграмай зоркаўх войнаў. Лукас нават судзіўся з ім за крадзеж інтэлектуальнай маёмастці, але працэс прайграў. А Савецкі Саюз з часу зьяўлення першага сэрыі "Войнаў" трывала пачалі называць Імпэрыяй зла. Фільм зрабіўся пудзілам у СССР: на школьніх занях нам распавядалі пра антысавецкія "Зоркаўх войнаў", а мы думалі: "Хоць бы адным вокам убачыць..."

За канчатковым ператварэннем Энакіна ў пачарнага генэрала Дарта Вэйдэра можна будзе паназіраць у 2005 г. — да таго часу Лукас збіраеца скончыць "Эпізод III" касмічнага эпізода.

Андрэй Расінскі

ЭСЭ

Съежкі фартуны

Імя Фадзея Булгарына ў спэціяліста выкліча натужлівую ўсымешку. Неадмыспо-вец папнечца згадаць *нештака такое* — і не згадае. Булгарыну наканаваная няпомнасць. Калі гісторыя насамрэч мае звычайную помсціцца за беспрынцыпавасць і зраду, дык у дачыненіі да яго гэта глядзіцца на голую праўду. Ён не адразу зрабіўся Фадзеем Венядзіктавічам: нарадзіўся тут, быў Тадыкам, Тадыкам, сынам Бенядзікта — беларускага шляхціца з Ігуменшчыны.

Ад самых народзінаў паміж першым і другім разборамі Рэчы Паспалітай (1789 г.) ён доўга сіліўся ўціміць, дзе жыве, але ніяк ня мог даступіцца той праўды. Здаецца, Беларусь, але ўвадначас і Літва, і Польшча, і Рәсейская імпэрыя акно. Інтанації ў размовах старэйшын аб адных і тых самых асабах зъяніліся разам з ацэнкамі вакольнай речіснасці хутчэй, чым гаршчок пад азадкам Тадэйкі. Штось кіравала ягонай дзіцячай съядомасцю, вучыла прыстасоўца да палітычнае каньюнктуры. І няхай на першых часах гэтай каньюнктурай быў бацькаў настрой і ягоны зусім на слуцкі пояс...

Калі ж падрос вышэй бацькавых калёс і пагроз, дык съярша за лепшице падалася тута за Рэчу Паспалітую і непрызнасць да Рәсей. Рәсейскія цары нібы ня ведалі, чаго хацелі: во як яны з тым Касцюшкам — то пасадзіць у вязніцу, то выгнаніць. Але замкі шляхецкія ламаць не пераставалі, хоць яшчэ не зусім дबалі пра "рускіе лицо" краю. Тая рәсейская няпэўнасць трохі нагадвала рапушчасць апошніяго "польскага круля". Для пойнай адпаведнасці не ставала шляхецкіх войскаў, разагнаных тымі ж рәсейцамі. Таму атрымалі вайсковую падрыхтоўку ў пакуль яшчэ варожай арміі заганай не было.

Між тым, у Эўропе дзеялася штось цікавае, і троху міф Рәсей тут не здаваўся канчатковым. З тae прычынай ані на каліўца ня выдалася дзіўным пакінцю "по худой атметасці" рәсейскай войскай ў шыгынцу да Напалеона. Змагацца за новы кірунок фар-

Фадзей Булгарын

літай і нялюбасці да Ра-
сеi. Напіты
кар'ерызм, вы-
рачынне Ра-
дзімы, флю-
гернасць ро-
бяць постаць
Булгарына не-
прыўбайн як
для нас — бе-
ларусаў, так і
для іх — расей-

цаў. Ведама, ён

быў аўтарам папулярных у свой час раманаў. Але гэтам папулярнасць супастаўная з папулярнасцю сёняня ў паспольстве кніг Марынінай і цыльных опраў. Можна караскацца на Парнас, але блуклівія съежкі фартуны за-
вядуць такога героя максымум на Лысую

гару. Пэўна, ужо доля такая ў такіх.

Сяргей Балахонаў

ВОДГУК

Ня трэба крэсьліць

Некаторыя матэрыйялы "НН", якія тычацца масацкай літаратуры, проста зыдзіліяць. То Даніла Жукоўскі аблазе чарнухай мудру прыпавесць Францыя Сіўка "Удог". То Лявон Юрэвіч дазволіць сабе станчыць канкан на панішчаных беларускіх часопісах да на кнізе Лідзія Савік "Пакліканыя". То Анатоль Сідарэвіч у цікавым, элегантным напісаным водгуку на "Выбраныя творы" Натальі Арсеньевай, ратуючы гонар Антона Луцкевіча, штурхане Уладзімера Калесніка.

Што да сп. Жукоўскага, дык тут усё зразумела: чуў некалі чалавек пра "Ружовы туман" Сяргея Дубаўца, вось і крэсьліць беларускую літаратуру савецкага часу, а заадно і сучаснью, і дарэвалюцыйную. Сп. Юрэвіч — прызнаныя знаўцы літаратуры беларускага замежжа. Але калі йдзеца пра сучасны літаратурны працэс у Беларусі, то тут у шаноўнага мэтра ведаў малавата. Ці можна гаварыць пра "супраудны неруш", да прыкладу, у часопісе "Полымя", дзе да апошняга нумара друкаваліся творы Васілія

Быкава, Янкі Брыля, Вячаслава Адамчыка, Рыгора Барадуліна, Міколы Ермаловіча, Алеся Разанава, Адама Глебуса, Людмілы Рублëўскай, Віктора Шніпа, Францыя Сіўка, Рыгора Сітніцы і да гэтага — дзёнынікі Міхала Дубянецкага? За працы Лідзія Савік сп. Юрэвіч быў знаёмы даўно, па папярэдніх публікацыях, некаторыя раздзялы чытаў у рукапісе. А вось на "крытыку" насымеліся толькі тады, калі кніга пабачыла сьвет... Я цалкам згодна са сп. Сідарэвічам, што адносіны Антона Луцкевіча да творчасці Натальі Арсеньевай быly неаднозначныя. Але пры чым тут Уладзімер Калеснік? Навошта прыніжаць вучонага, які дзесяцігодзінь звяртаўся да беларускай літаратуры, ці на першы ў "Праскім эпістолярі" сказаў добрае слова пра нашу эміграцыю 20-х гадоў мінулага стагодзьдзя ў Чэхаславаччыне, напісаў праўду пра партызанаў апошніяй вайны ў Беларусі?

Сумна й трыўожна...
Рагнеда Аляхновіч, Менск

Славамір
Адамовіч

Матрыца

(урыўкі з паэмы)

I

Пачну адразу, без
падрыхтоўкі:
Дзявятага траўня,
Дзень Перамогі.
Я ўзяў і адклáу мыла
і вяроўкі,
сказаўшы: спачатку мы
ворагу зломі рогі.

Найперш мы вырвем карэнчыкі хваробы
з грудзей ды іншых органаў цела,
маршчыны расправім на шчоках і лобе
здравым съехам і словам съмелым.

Хопіць, мы скажам, куралат і крыжыкаў,
крыжастаўляннem зоймуцца нашчадкі.
Нам нельга больш у драбязе
качарыжыца,
Шыючыся ў чэргі па грантаў спадкі.

Ахвяры, спадарства, павінны быць
ахвярамі,
а не выпадковай гульнёй у эміграцию.
Прэч плебэя з плебэйскім марамі,
мы прагнем бачыць Паўсталую Нацюю!

Па ўсёй Беларусі — ад Горадні
да Віцебску,
з Віцебску райдам пад Пскоў і Смоленск
і нават праз трохдваровую вёску Вытраскі
Пройдзе аднойчы нацыянальны Менск.

III

Гэй вы, каторыя назваліся паэты,
падбярыце жывоці, падсушыце вусны
і раскажыце нам пра ваши задачы і мэты
(пісьмова можна, а таксама вусна).

Адкрыйце нам таямніцу пра зялёны лісыкі
у пару, калі лукашыца беларуская ніва,
пра што вы там, вочкі закаціўшы, піскаце,
адзін аднаго абдымачы гульліў?

Паэты, падзікі языка беларускага,
паслушайце, прайшло столькі гадоў,
А вы ўсё ямбам лірычны коржкы
надкусваце,
сарамліва ёрзаючы на ноце до.

Кіньце бздуры! З ablічам сухотніка
Вы не заробіце і на гіпсавы пастамэнт.
Хопіць чухацца пад путай мярзотніка,
Пакуль не загуляў па вашых сыпінах прэнт.

Мне сумна бяз вас, паэты, нашчадкі Рыму,
давайце разам, рука ў руку,
Пажарам нізінным, вяршковым дымам
Задубдзем вечнасці халодную раку!

Наталка Бабіна

ПАСТКА ДЛЯ КРАТА

Працяг. Пачатак у №23.

...Студэнтка менскае Палітэхнікі Яніна знаходзіць на сваім лецішчы труп невядомага чалавека. Ейны каханак-спэцслужбіст Андрэй бярэцца за раскрыльяданне гэтае таямнічае справы. Яніна адчувае, што за ёй увесе час сочыць, а па дарозе на заняткі ледзьве ня робіцца ахвярою невядомага заўбіцы....

Раскрыстаная, у швэдры наперакос і з вар'яцкім вачыма, уляцела я ў аўдыторыю, грункушы дзвярыма. Наши паднялі галовы, як па камандзе. Нехта прысьвіснуў. Файна Абрамаўна запынілася на паўслове. Прамармытаўшы "драсьце, можна сесці?", я прадэфілявала да апошняй парты і ўпала побач з Зарэмбай.

Файна Абрамаўна праглынула зьдзіўленне і з паўслова зноў павяла гаворку пра ўзворень вібрацыі ў вытворчых памяшканьнях клясы "А". Толькі ці да іх мне было?

Ледзьве бомкнуў званок, Дуб зьяўляўся з месца й падышоў да нас.

— Толькі не кажы, што гэта стравялі ў цябе.

— Калі ты просіш, дык, безумоўна, не скажу. А што, быў чуваць стрэлы?

— Да я тое каб гучна. Але я пачуў.

Пэўна, Дуб быў адзіны, хто пачуў. Вакол віраваў перальняк. Ніхто на мяне не зважаў — прызычайліся да маіх спазненняў, — і толькі Дуб ды Зарэмба пазіралі занепакоена. Яны чакалі аповеду. І я ўсё расказала, пачынаючы з учорашняга вечара.

— Ты мусіш зараз жа пазнаніць твайму гэтamu, — з выразным незадавальненнем прамовіў Дуб, калі я скончыла.

Я паглядзела на яго з пяшчотай: упершыню Дуб уголос згадаў "майго гэтага".

Я — непадзеленае каханье Дуба. Ён мне падабаецца. Падабаецца яго надзвычайная худзізна, спрактыванасць у розных дробнабізнесовых спраўах (чаго толькі ён ні вазіў з Польшчы ў Расею — ад станікаў да аўтамабіляў), падабаецца гучнае прозвішча Дуброўскі ды я ня менш гучнае імя Фабіян, і крываватое пасылья нейкай аварыі вока, і тое, як ён вымаўляе "Слуцак, Поляцак", і "у", якое ў ягоных вуснах нагадвае яблык... Але калі зъявіўся Андрэй, я адразу зразумела, што Дуб назаўжды застанецца на больш чым сібрам. Зразумеў гэта, пэўна, і Дуб, дык зачыўся ў маўклівым неадбраныні.

— Глянь! — зьдзіўлена войкнула Зарэмбачка, тыцнушы пальцамі мне ў сцягно.

Я глянула. На новых чорных паночках зъязла доўгая дзірка, з абпечанымі краямі. Усярэдзіне ж дзіркі, на скурсы, была драпіна. Кроў ужо запяклася.

— Нешта ты зъబялела, — заўважыў Дуб.

— Як на адзін дзень, то зъмяне аховы працы досьць, — сказала я слабым голасам, забираючы торбу. — Пайду я.

Дуб пайшоў са мной. У калідоры, дзе палілі ды гаманілі нашы, я трохі акрыяла. Разам з Дубам мы агледзелі ўсе закуткі, і Дуб нават знайшоў драпінкі на сцяне, якія маглі быць съядамі ку-

ляў. Але саміх куляў, роўна як і ўвходных адтулінай цінейкі съядоў таго, хто стравялі, нідзе не было. Той нехта меў калі навесы ў калідоры марафет.

Мы спусціліся ўніз, і я — бедны Дуб! — патэлефанавала Андрэю. Мне ветліва адказаў, што яго няма, але павінен хутка быць. Я вырашыла падаць да яго на працу. Дуб пасадзіў мяне ў таксоўку, прычым адкінуў мяно прапанову злавіць яе на праспэкце, адбёў на прыпынак да "Рыті", дзе палова прыватнікаў мне добра вядомая з-за заганай звычкі ўсюды спазненняў, — і толькі Дуб ды Зарэмба пазіралі занепакоена. Яны чакалі аповеду. І я ўсё расказала, спряткаваны ў спраўах мой Дуб!

Сейшы ў таксоўку, я глыбока задумалася. У вініку, не даехаўшы да Андрэя, папрасіла спыніць машыну ля вакзалу. Я вырашыла зноў зъездзіць на дачу Грошай, якія быті пры мне, хапіла на паўлітроўку "Абсалюту". Хутка электрычка несла нас з "Абсалютам" да новых прыгодаў.

Зноў на лецішчы

Вартайнікоў Збышака і Анупрывы ў хаце не было. Я абышла падворак, пад брэх Балоніка, які скакаў на ланцуругу, патузала клямку, пакінула бутгальку з "Абсалютам" у цэбрыку, дзе сякунь зельле для качак, і пайшла да сябе. Пустыни было навокал. На полі чарнелі плямы прыскучы на месцы дзвіюх спаленых сціртаў. Падазронна аглядаючыся, ступіла я на брукаваную сцежку, што вяла да нашага дому...

У хаце ўсё было, нібыта, як звычайна. Перш за ўсё я падышла да стала, на якім заўсёды стаіць глечык з кухоннымі нажамі. Нажа з надпісам "Сапраўднаму чалавеку — з падзякай" сярод іх не было... Але калі ён пра паў? Калі я бачыла яго апошні раз? Чорт яго ведае... Здаецца, калі прыяжджала тыдзень таму, ён яшчэ быў. А моне? Абышоўшы ўсе пакоі і ўпініўшыся, што нічога незвычайнага ў вочы ня кідаецца, я ўключыла кававарку і выйшла на гарод.

Ля прыбіральні не было нічога, што бы нагадвала пра таго мерцівяка ў разоры. Я прысела на кукішкі і ўважліва агледзела граду. Бацька акуратна ўскапаў

яе на зіму згодна з книгай "600 парадаў агародніку", не разьбівачы вялікіх грудак, і зямля гэтая так і замерзла. Толькі дзенідзе ля сцежкі грудкі пашырываюцца: тут падаў мярцвяк, потым, пэўна, праходзіў Збышак, потым тупаталі мільтоны, што забіралі труп. Знаку на замерзлым полі амаль не засталася — толькі пара разьбітых грудкоў. Да сёняшняшняй раніцы стаяў добры прымаразак. Зямля скамяяла.

Я ледзьве носам ня рыла граду — так карцела пабачыць які не дапалак, або гузік, або насоўку з манаграмай — словам, нешта, што звычайна пакідаюць на месцы злачынства забойцы з дэтэктыўных романоў. Нічога такога і блізка не было. Расчараваная, я паднялася на ногі і задуменна пачала абыходзіць гарод. Успомніла пра кававарку, павярнулася, каб пайсьці ў дом, і... аслупянета. Перш чым узялося на мэрэз, дні трэй імажэй дождж. Гэтым часам, пэўна, і праходзіў праз наш гарод чалавек — нават бег, калі меркаваў па съледзе, які ясна адбіўся ў глеі, а потым замерз так. Што гэта ня мой і ня бацькаў сълед, я пабачыла адразу: па-першае, па памеры, па другое, па напрамку — сълед ішоў ад дзвіярд, але не да дзярогі, а да тылу, да кустоў, якое адгароджвае нашу дзялку ад суседзкай... Што нам там рабіць, у кустах, калі ягады ста дзён як пазыріаныя і грады ўскапаныя на зіму? Трохі далей я ўгледзела яшчэ адзін сълед. Сэрца маё забухала ад хвалівяння і, тартануўшыся, сціхла — я зразумела, што тут хадзіў. Бо, апроч памеру, заўважыла яшчэ нешта, вельмі важнае. Такое, што старонін чалавек, пэўна, і ня згледзеў бы зусім... Я ўздрыгнула — ціха падкаціла шэрэя мацьшина. Андрэй-Накрый-Мяне-Андаракам, пабачыўшы мяне, зъдзіўся на менш, чым я, пабачыўшы яго. Зы ім прыехала колькі міліцыянтаў, якія мелі намер "праводзіць съледчыя дзеянні". Ветлівы, але трохі мёртвы малады чалавек, які наўзаўся съледчым "па вашай справе", папрасіў дазволу пагаварыць, атрымаў яго, і ўсё гарэзія на чале са мною рушыла да хаты, дзе кававарка амаль ужо лёгала па кухні.

Адмовіўшыся ад кавы, міліцыянты ўзяліся да працы. Філі-

прывялі аднекуль нават сабаку і пагналі яго на грады. Папіваючы каву, я сачыла праз акно за сабакам і аднымі вухамі слухала, як дапытвалі Збышака Янавіча: съледчы, відаць, забыўся папрасіць мяне на час допыту выйсці.

Збышак сёньня адмовіўся ад свайго прынцыпу "Ты меней гавары, яно лепей будзе", якога строга трymаўся ў дачыненіях са съветам, і рассыпаўся такім фразамі, што я толькі дзівілася. Так, на пытаньне, што ён, Збышак, рабіў учора вечарам на дачах, ён адказаў: "Калі пане ўлада думае, што я атрымліваю свае гроши ні за што, дык пане ўлада памыляеца. 128 дамоў, пане ўлада, адзін у адзін! Я, пане ўлада, кожу прынісаць: пусыці, кожу, па агарожы электрычнасць, ніводзін злодзей не пралезе. Слухае мяне прынісаць — вачыма лыпае, бы сёньня з яйка вылупіўся. А Пата-павіч кака — у мяне гарбузы! Да якія там гарбузы — хвігі, а не гарбузы, калі паміж намі, пане ўлада! Каму яны патрэбныя?! А прынісаць гаворыць: будзем твайму Балоніку косьці насіць. А Балонік касцей і на есцьці ніколі. Нашто яму тыва косьці? Мне з тых касцей як з казла — ні руна, ні малака. А калатушку я на сваю гатоўку набыў — Юзік з Краснага мне зрабіў..." Съледчы пажадаў удакладніць, хто такія Балонік і Юзік. На гэты конт было адказана: "Балоніку гэтыя косьці ані ў знак. І ня лыс Габрусь! Балонік мэдаль мо меў бы, каб на мяжы служыў. Бо разумны, халера. А Юзік дурны, як баўбешка".

З далейшай размовы съледчы мог зрабіць выснову, што Збышак Янавіч мае садысцкіх схільнасці і трymае ў адмысловай будзе нейкага Габруся Балоніка, якому, што праўда, Анупрыв кожны дзень варыць сувязную юшку. Прыймч ланцут, на якім сядзіць гэты нябога, вельмі моцны, яшчэ "за тымі саветамі" куплены. Пра Юзіка ж з Краснага Збышак і гаворыць адмовіўся, бо той, з прычыны прыроджанай дурсасці свайгі натуры, змарнаваў шанец, дадзены лёсам, і замест таго, каб працаўваць на калеі, грае на скрыпачы на вясельлях, а грошей зусім не бярэ.

На пытаньне, ці не заўважыў у той вечар Збышак чаго-небудзь незвычайнага, ён адказаў: "Бадай чы не, пане ўлада! Парсюка такая срачка разабрала, а з чаго б? Я кожу Анупрыве: гэта нешта незвычайнай, Анупрыв! Гэта, напэўна, нехта нам на чары яйка пад плот падкінуў, вось парсюк і задрыстаў!"

У такім напрамку размова цягнулася яшчэ хвілінаў з дваццацю, пасля чаго канчатковая памерлы съледчы падзякаваў старому і пайшоў з хаты. Пры зъяўленні яго на парозе сабака прыкметна пажававеў, гаўкнүць і пачаў ірвашца з павадка. Па знаку съледчага яму далі волі, дазволілі пабегчы, куды хацеў, і міліцыянты *a capella*, улучна з Андрэем, пабеглі съледам.

Старыя, выявілася, зайшлі па мяне, каб разам пайсьці да вышкі ды расыпіць там "Абсалют". Я ня бачыла асаблівай патрэбы ў свайгі прысутнасці на дзялянцы і з радасцю пагадзілася.

Працяг будзе.

